

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Korupce v České republice

Corruption in the Czech republic

Student:

Dominik Vilček

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Natálie Uhrová Ph.D.

Ostrava 2011

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne: 10. května 2011

.....

Vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Ing. Natálii Uhrové Ph.D., vedoucí bakalářské práce, za poskytnuté rady a odborné vedení.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretické vymezení korupce.....	3
2.1 Charakteristika korupce.....	3
2.1.1 Úplatkářství	3
2.1.2 Lobbing	4
2.1.3 Střet zájmů.....	4
2.2 Definice korupce	4
2.3 Druhy korupce.....	6
2.3.1 Kritérium intenzity páčání, rozsahu a závažnosti.....	6
2.3.2 Kritérium oblasti výskytu:.....	7
2.3.3 Kritérium využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí (state capture)	9
2.4 Formy korupce	11
2.5 Příčiny vzniku korupce.....	13
2.6 Institucionalizace a vývojová stadia korupce	16
2.6.1 Stádium náhodné korupce	16
2.6.2 Stádium spontánně regulované korupce.....	16
2.6.3 Stádium organizované korupce	17
2.6.4 Stádium systémové korupce	17
2.7 Měření korupce	17
2.7.1 Index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index)	18
2.7.2 Globální barometr korupce GBK (Global corruption barometer).....	19
2.7.3 Index plátců úplatků BPI (Bribe Payers Index)	19
2.7.4 Governance Matters (GM)	20
3. Korupce v České republice ve srovnání s vybranými zeměmi Evropské Unie.....	21
3.1 Česká Republika.....	23
3.2 Slovinsko	28
3.3 Maďarsko	31
3.4 Polsko	34
3.5 Slovensko	37
3.6 Shrnutí	41
4. Řešení problému korupce.....	44
4.1 Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012	46
4.2 Změny ve státní správě.....	47
4.3 Úmluva OSN v boji proti korupci (United Nations Convention against Corruption)	48
4.4 Zavádění etických kodexů.....	48
4.5 Protikorupční linka 199	49
4.6 Zákon o veřejných zakázkách 137/2006 Sb.	49
4.7 Whistleblowing	50
4.8 Test integrity	51
4.9 Regulace Lobbingu	51
5. Závěr.....	53
Seznam použité literatury.....	55
Seznam zkratk	64
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	66
Seznam příloh	67

1. Úvod

Korupce doprovází lidské pokolení již celá staletí v různých podobách. Avšak v posledních letech se zdá, že je snad ještě o krok před námi. V současné společnosti se zdeformovaným žebříčkem hodnot, na jehož vrcholu stojí především touha po materiálním bohatství, má korupce skutečný potenciál růstu. Podoby korupčního jednání jsou stále sofistikovanější, dochází k vytváření propracovaných sítí a postupů eliminujících odhalení korupce. Skutečný stav korupce tak kvůli její obtížné identifikaci a neznalosti účinných metod měření nebudeme nikdy schopni zjistit. Korupce tedy představuje skutečný problém mezinárodního charakteru, jehož konečné řešení je v nedohlednu.

V České republice se o korupci hovoří nejčastěji v souvislosti s politickými stranami, jež jsou v očích české veřejnosti považovány za „korupcí prolezlé naskrz“. Toto přesvědčení nachází oporu v médiích, která se zdají být rozkrýváním korupčních intrik přímo posedlá. O tomto fenoménu se u nás tedy mluví i píše stále častěji. Proto mě zajímá, zda v úrovni korupce během posledního desetiletí doopravdy nastalo zhoršení, či zůstává stále identická, měnící se jen sporadicky a jak je na tom ČR v porovnání s dalšími státy EU.

Hlavním cílem mé práce je provést analýzu stavu korupce v České republice za pomoci komparace s vybranými státy Evropské unie. Dílčím cílem je pak popsat a zhodnotit chystané změny v legislativě upravující korupční jednání a navrhnout východiska řešení současné situace.

Práce obsahuje tři kapitoly a je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

V první kapitole se věnuji definicím korupce, charakteristice korupčního jednání a explikaci základních pojmů, které s tímto fenoménem souvisí. Zaobírám se zde druhy, formami a příčinami korupčního chování. Dále poukazuji na nebezpečnost institucionalizace korupce a v závěru této kapitoly věnuji pozornost některým způsobům měření korupce.

Ve druhé kapitole „Korupce v České republice ve srovnání s vybranými zeměmi Evropské unie“ analyzuji vývoj korupčního klima ve státech V5, tedy v České republice, Slovensku, Polsku, Maďarsku a Slovinsku, s bližším zaměřením na ČR. Pro jednotlivé státy uvádím nejdůležitější právní předpisy a změny v legislativě upravující korupční jednání, také u nich charakterizuji vývoj indexu vnímání korupce CPI v období let 2000 -2010. Dále se u těchto zemí pokusím ověřit hypotézu tvrdící, že se zvyšující se ekonomickou úrovní země

dochází ke snižování korupce. Existují studie, které prokazují negativní působení korupce na ekonomický růst států. Chtěl bych proto zjistit, zda zvyšující se ekonomická úroveň země pozitivně působí na míru korupce - tedy zjistit možnou vzájemnou závislost mezi ekonomickou úrovní a korupcí.

K ověření pravdivosti tohoto tvrzení použiji metodu korelační analýzy, která představuje nejvhodnější způsob zjištění možné závislosti ekonomické úrovně a míry korupce v dané zemi. Hypotéza bude prověřována pro období let 2000 – 2008.

Třetí, závěrečná kapitola je věnována řešení problému korupce v České republice. Zde budu věnovat pozornost zejména protikorupčním opatřením, novelám zákonů, programům a doporučením v boji proti korupci, které by v budoucnu mohly napomoci zlepšení situace v České republice.

Pro naplnění cílů práce budou využity zejména tyto ekonomické metody: abstrakce, indukce, dedukce, komparace a korelační analýza. Většina dat bude čerpána od mezinárodní organizace Transparency International, dále potom od Českého statistického úřadu a Světové banky. Všechny výpočty budou provedeny v programu Microsoft office Excel.

2. Teoretické vymezení korupce

2.1 Charakteristika korupce

Korupce je jedním z nejzávažnějších světových problémů současné doby. Vyskytuje se v různé míře ve všech státech světa. Mnoho autorů ji označuje za „nemoc společnosti“ na kterou jsme doposud nenašli účinný lék.

Korupce neuznává hranice, státní suverenitu, společenské systémy, nezastaví se ani před stranickými ideologiemi, nezastaví ji politické strany, nezastaví se před represí. (Chmelík a kol., 2003). Z toho lze vyvodit, že korupce představuje skutečné zlo nadnárodního charakteru, které nelze porazit. Korupce byla, je a bude. Nikdy se nám ji nepodaří zcela vymítit, můžeme se však pokusit o její omezení.

K tomu, abychom mohli vytvářet účinná protikorupční opatření, potřebujeme vědět co korupce je a co není. (Fryč, 1999). Nejdříve se tedy zaměřím na charakteristiku, definice korupčního jednání a pokusím se o explikaci základních pojmů, bez jejichž znalosti by nebylo pochopení tohoto fenoménu možné.

2.1.1 Úplatkářství

Tento pojem bývá často zaměňován s korupcí. Korupce totiž stále není v českém právním řádu definována. Zatímco pojem úplatkářství najdeme v trestním zákoně (§ 160 přijímání úplatku, § 161 podplácení, § 162, nepřímé úplatkářství). Možná proto, jsou tyto dva termíny mezi lidmi všeobecně považovány za synonyma.

Z filosofického pohledu lze vztah korupce a úplatkářství charakterizovat jako vztah obecného a zvláštního, kdy korupce je pojem zahrnující všechny projevy, ze kterých kořistí a získává neoprávněný prospěch subjekt, který za to poskytuje jakékoliv výhody subjektu, který prospěch poskytuje. Úplatkářství je jen jednou z mnoha forem korupce, jež na rozdíl od většiny ostatních forem korupce, má i rámec protiprávního jednání, naplňuje tedy znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu úplatkářství. Úplatkářstvím se tedy rozumí užší vymezení korupčního jednání. (Chmelík a kol., 2003).

2.1.2 Lobbying

Slovo lobbying slýcháváme stále častěji ve spojení s korupcí. Tento pojem vznikl v USA a je odvozen z anglického lobby, což v překladu znamená vstupní chodba. Protože lobbisté vyčkávali na chodbách zákonodárných sborů, aby tak snadno mohli předhazovat své návrhy poslancům a senátorům (David, V.; Nett, A., 2007).

Transparency international Česká republika definuje lobbying jako „*prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu, tedy při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí*“ (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008, str. 27).

V mnoha zemích je lobbying legální činností a existují zde profesionální lobbystické skupiny. Problém nastává v okamžiku kdy lobbisté k uskutečnění svých plánů použijí některou z forem korupčního jednání. Aby se takovým situacím předešlo, dochází v mnoha státech k vytvoření pravidel a opatření, která by tuto činnost učinila transparentní a kontrolovatelnou. Bohužel v České republice zatím taková pravidla nemáme.

Mezi tato opatření a pravidla patří např. povinnost registrace profesionálních lobbistických skupin, oznamovací povinnost týkající se příjmů lobbystů, dodržování etického kodexu a podobně (Volejníková, 2007).

2.1.3 Střet zájmů

Střet zájmů „*nastává tam, kde se způsob výkonu určitého zaměstnání nebo funkce může dostat nebo přímo dostává do rozporu se soukromým zájmem osoby, která toto zaměstnání nebo funkci zastává. Střet zájmů může nastat jak u veřejných funkcionářů, tak u soukromých subjektů*“ (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008, str. 26). Střed zájmů tedy nepředstavuje korupční chování ale situaci, v níž se riziko korupce zvyšuje.

K prvnímu lednu roku 2007 nabyl účinnosti nový zákon o střetu zájmů (Zákon č. 159/2006 Sb.), v němž je mimo jiné stanoveno, že žádný veřejný činitel nesmí upřednostňovat svůj osobní zájem před zájmem, který jako veřejný funkcionář je povinen prosazovat a hájit.

2.2 Definice korupce

Samotný termín „korupce“ je latinského původu a vychází ze slovního základu *rumpere*, tj. zlomit, rozlomit, přetrhnout. Latinský výraz *corruptus* znamená následek určitého

nekalého jednání, lze jej přeložit jako: znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý či podplacený (Chmelík, 2003).

Pokud se budeme snažit ustanovit univerzální definici korupce, musíme vycházet ze všech aspektů tohoto jevu. To se ovšem jeví jako velice komplikované, protože objevujeme stále nová hlediska tohoto problému. Pro autory je tak velice náročné zformulovat jednu univerzální definici, ve které by se podařilo zachytit všechny aspekty korupce.

Záleží také na tom, jaké oblasti společenských věd se osoba charakterizující korupci věnuje. Definice korupce bude odlišně formulována ekonomem, politologem, sociologem nebo právníkem. V literatuře se tak setkáváme s celou řadou definic, které pro svou potřebu vytvářejí lidé, organizace a instituce zabývající se korupcí.

Za nejrozšířenější „klasickou“ definici v odborných kruzích je považována definice amerického autora J. S. Nye, který korupci charakterizuje jako „... *chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*“ (Nye, J. S., citováno dle Volejníková., 2007, str. 15).

Ministerstva vnitra České republiky na svých webových stránkách charakterizuje korupci jako „*vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbená materiální či nemateriální odměna poskytnuta*“ (Jak definovat pojem korupce?, 2011).

Podle mezinárodní organizace Transparency International je korupce definována jako *zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu*. (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008, str. 18).

Na předchozí definici navážu definicí TIC, která je o něco podrobnější. Korupcí „*se rozumí takové jednání, kterým osoba v určitém kvalifikovaném postavení (volený zástupce, úředník zaměstnaný ve veřejné správě, zaměstnanec veřejného sektoru, ale i osoba na určité pozici v soukromém sektoru) zneužívá svého postavení k osobnímu obohacení nebo obohacení třetích osob, přičemž z tohoto jednání mohou mít přímý užitek osoby, které korupční jednání*

vyvolávají, a vždy vzniká škoda do různé míry určité skupině fyzických i právnických osob“ (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008, str. 20).

Definice Susan Rose-Ackermanové klade důraz na institucionální aspekt korupce, tedy dosažení peněžního výnosu veřejným činitelem a charakterizuje ji jako „*chování, které se z důvodu dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních nebo statusových zisků odchyluje od formální povinnosti vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*“ (Ackermanová, S. R., citováno dle Frič, 1999, str. 17).

Dle Chmelíka je korupcí „*neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy, spočívající v nabídce, příslibu a realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu*“ (Chmelík a kol., 2003, str. 21).

Další, docela často užívaná definice formulovaná v návrhu OSN o postupu proti korupci, označuje za korupční jednání „*nabídku, slib nebo předání jakékoli výhody v něčí prospěch jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání jeho povinností, a vyjednání, požadavek, přijetí jakékoli takové výhody jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání povinností*“ (Volejníková, 2007, str. 16).

2.3 Druhy korupce

Stejně jako neexistuje jednotná definice, neexistuje ani jednotné členění korupce. Podle různých kritérií, můžeme rozdělit korupční jednání do mnoha druhů a forem. Většina autorů zmiňuje tato tři hlavní kritéria:

2.3.1 Kritérium intenzity páchaní, rozsahu a závažnosti

Podle toho kritéria se korupce dělí na malou a velkou. S **malou** korupcí (petty corruption, grassroot corruption, *byrokratická korupce, bagatelní korupce*) se může setkat každý z nás. Jedná se většinou o korupci obyčejných úředníků, dopravních policistů, a podobně, jde tedy o „korupci v běžném životě“. Je do ní zapojen větší počet účastníků, ale

úplatky jsou nepoměrně menší než u velké korupce. Ve spoustě zemí mohou být tyto vzory korupčního jednání akceptované jako „vžité“ a „dané“ a brány za nezbytnou součást života a kultury (Vymětal, 2006).

Volejníková podotýká, že tato forma není považována za nebezpečnou, avšak četností výskytu může způsobit škody rozsáhlejší než korupce velká. Malá korupce dle ní často bývá podmínkou pro fungování velké (Volejníková, 2007).

O **velké korupci** se nejčastěji dovídáme z médií. Pro společnost je škodlivá zejména rozsahem způsobené újmy. Tyto náklady jsou nuceni nést daňoví poplatníci. Je zpravidla iniciována lidmi s vyšším vzděláním pohybujícími se na vrcholu společenských vrstev.

Podle Volejníkové je za velkou (závažnou, organizovanou) korupci považováno takové chování, z něhož plynou vysoké zisky. Má také značný negativní dopad na společnost ve smyslu ekonomickém i morálním. Tato forma korupce je těžko odhalitelná, jelikož je pro ni typická dobře propracovaná struktura, jež zahrnuje i vysoce postavené veřejné činitele (Volejníková, 2007).

2.3.2 Kritérium oblasti výskytu:

Pokud se v současné době nevyskytuje korupce již ve všech oblastech života občanů, tak v následujících zaručeně:

- **Vnitřní korupce** - se rozumí korupce mezi zaměstnanci úřadů veřejné správy, ve vnitřním úředním styku. Tato forma se vyznačuje tím, že veřejní činitelé zneužívající svého postavení zpravidla nežádají finanční odměnu, ale upřednostňují kariérní postup, popřípadě upevnění svého postavení. Často bývá spojována s politickou korupcí.
- **Politická korupce** navazuje na vnitřní korupci. Veřejné funkce jsou totiž často spojeny s mocí politickou. Tento pojem zahrnuje také nepatřičné vztahy mezi veřejnou mocí a soukromým sektorem (např. veřejné zakázky, střed zájmů) a rizika spojená s financováním politických stran.

- **Korupce ve státní správě** představují ilegální praktiky úředníků při nakládání se státním majetkem a korupce související se státní správou (např. korupce na úseku celní správy, správy daní, úřadů práce).
- **Korupce v municipalitách** souvisí s korupcí politickou a korupcí ve státní správě. Postihuje oblast samosprávných orgánů, a je tak příznačná pro zaměstnance úřadů, členy obecních zastupitelstev, starosty a jiné volené představitele samospráv.
- **Korupce ve veřejném sektoru** se vztahuje na korupci v takových oblastech, kterým společnost věnuje zvláštní pozornost (veřejné zdravotnictví, školství, policie, ozbrojené složky, soudnictví).
- **Korupce v soukromém sektoru** je úzce propojena s korupcí ve veřejném sektoru a zasahuje i do jiných oblastí (např. sport). Korupce v soukromém sektoru škodí spotřebitelům, znemožňuje poctivou hospodářskou soutěž a hospodářský rozvoj zemí. Pro některé subjekty představuje běžnou součást konkurenčního boje (např. získávání lukrativních zakázek).
- **Korupce ve sportu** je fenoménem poslední doby. Zasahuje nejen do vrcholového sportu ale i do nižších sportovních soutěží. U nás vešla do podvědomí především v souvislosti s ovlivňováním výsledků v naší nejvyšší fotbalové lize. Sport je dnes především byznys, který je pro mnohé manažery klubů a sportovců postaven nad zásady fair-play hry.
- **Korupce v médiích** představuje další závažný problém. Snaha o podplácení médií roste v důsledku zvyšujícího se vlivu médií na veřejné mínění. Pro provázanost vysoké politiky s médií existuje i samostatný termín tzv. „*berlusconizace*“, který se začal používat v souvislosti s vládou italského premiéra Silvia Berlusconiho, jenž vlastní několik italských deníků a televizních kanálů (Petrovský, 2007).

2.3.3 Kritérium využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí (state capture)

State capture z angličtiny volně přeloženo jako ovládnutí státu v podstatě znamená řízení státu ekonomickými subjekty prostřednictvím veřejných činitelů, kterým je za takovéto jednání poskytnuta jakási protihodnota. Rozlišujeme tři kategorie.

Ovládnutí státu

Subjekt disponuje schopností ovlivňovat tvorbu základních pravidel hry (zákony, regulace, pravidla, nařízení) prostřednictvím ilegálních a netransparentních soukromých plateb veřejným činitelům.

Vlivová korupce

Stejně jako u ovládnutí státu disponuje subjekt schopností ovlivnit utváření zákonů, ale na místo podplácení využívá svého vlivu, jehož míra závisí na velikosti firmy, vlastnických vazbách na stát a podobně.

Administrativní korupce

Cílem administrativní korupce je dosažení změny metod realizace stanovených pravidel a politik za úplaty veřejných činitelů (Volejníková, 2007).

Tab. 1: Klasifikace druhů korupčního jednání

Zvolené kritérium klasifikace korupce	Druh korupce
Intenzita páčání, rozsah a závažnost korupce	velká (organizovaná) korupce malá (bagatelní) korupce
Oblast výskytu korupce	korupce vnitřní, korupce politická, korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru, korupce v soukromém sektoru, korupce v médiích, korupce ve sportu
Využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí (state capture)	ovládnutí státu vlivová korupce administrativní korupce
Existence dohody mezi aktéry korupce	korupce přímá korupce nepřímá (zprostředkovaná)
Charakter subjektů korupčního vztahu	korupce základní (individuální) korupce organizovaná
Četnost korupčních vztahů	korupce ojedinělá korupce recidivující
Původ aktérů korupce	korupce domácí korupce importovaná
Teritorium rozsahu korupce	korupce regionální korupce národní (celostátní) mezinárodní korupce

Zdroj: Volejníková (2007), vlastní úprava

2.4 Formy korupce

Korupční jednání může mít mnoho forem, z nichž by se některé daly považovat za téměř neškodné, jako např. zneužití poštovního styku nebo zfalšování pečeti. Mezi daleko závažnější formy korupce patří vlastizrada anebo propojení s organizovaným zločinem, pro který korupce představuje způsob jak proniknout do politických kruhů a státní správy.

Zde uvádím příklady forem korupce podle TI (Vymětal, 2006)

- vlastizrada, veleizrada, převrat, nezákonné zahraniční transakce, pašování;
- zpronevěra a defraudace, padělání, „vycpávání účtů“ (padding of accounts), „urovnání věcí“ (skimming), špatné užívání fondů;
- zneužití moci, zastrasování, mučení, nezasloužené prominutí trestů, ústupky;
- podvody, zkreslování, vydírání;
- překrucování spravedlnosti, kriminální chování, křivá výpověď, nezákonné uvalení vazby, falešná obvinění, úmyslné uvedení v omyl;
- zanedbání povinností, dezerce, parazitismus;
- uplácení a podplácení, vydírání, vymáhání nezákonných odvodů, provize;
- falšování a manipulace voleb;
- zneužití vnitřních a důvěrných informací, falšování záznamů;
- nedovolený (neschválený) prodej veřejného úřadu, veřejného majetku a licencí;
- manipulace s předpisy, obchody, dodávkami, smlouvami a úvěry;
- daňové podvody, daňové úniky a nepřiměřené obohacování;
- nedovolené ovlivňování obchodů, náklonnost (zaujatost) při zprostředkovatelských vztazích, konflikt zájmů;
- přijetí nepatřičného daru, poplatku, úplatku (speed money), požitku a služební cesty financované cizím subjektem;
- propojení s organizovaným zločinem, operace na černém trhu;
- cronyismus (bratříčkování), nepotismus (zvýhodňování rodinných příslušníků), klientelismus, maskování a kamufláž;
- nezákonný dohled (sledování), nezákonné odposlechy a zneužití poštovního styku;
- zneužití úředních pečetí a razítek, úředních budov a příspěvků na vedlejší výdaje.

Nepotismus, Klientelismus a Prodej pozic jsou zvláštní formy korupce, které se vyznačují svou závažností a společnými rysy, proto si je blíže charakterizujeme.

Nepotismus (z it. nepos – vnuk) označuje způsob uplatňování, upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury pomocí dosazování vlastních příbuzných a přátel do lukrativních a společensky vlivných pozic a rolí. (TIC, 2008, str.22§§) Dochází zde k obsazení pozice, či místa osoby blízké bez ohledu na její kvalifikaci.

Na nepotismus navazuje termín **prodej pozic**, při němž dochází k upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince prostřednictvím placeného protěžování.

Tento jedinec zaujímá postavení, z něhož mu náleží pravomoci při výběru osob do určitých pozic. O tom, kterým uchazečem místo nakonec obsadí se rozhoduje podle výše nabízených úplatků od jednotlivých kandidátů (Volejníková, 2007).

Za **klientelismus** (z lat. Cliens – poslušný) je označován vztah mezi patronem a klientem, přičemž obou zmíněným plynou z tohoto soužití výhody. Patron bere klienta pod svá křídla a poskytuje mu ochranu, na oplátku žádá klientovu věrnost a jeho plnou podporu. Klient se tak stává závislý na patronovi, nejde tedy o rovnocenný vztah.

Podle Volejníkové rozdělování statků v tomto vztahu neprobíhá na základě neosobních pravidel trhu, ale je nahrazeno pravidly známostí, protekcí a lidí zapojených do určité klientské sítě (Volejníková, 2007).

Klientelismus je považován za nejběžnější formu tzv. institucionalizace korupce. Pokud pod svou ochranu bere patron více klientů, dochází k budování klientských sítí. Vytváří se tak dobře propracovaný korupční systém, v rámci kterého lze dosáhnout vyššího prospěchu a minimalizovat riziko odhalení, což je charakteristické pro organizovaný zločin.

Výše uvedené způsoby chování spojuje pár faktů. Za prvé, lidé, kteří nejsou součástí těchto vztahů, nemají na výhody nárok. Přičemž tyto výhody nemusejí být striktně finanční povahy. Volejníková poznamenává, že se stále častěji jedná o nefinanční výhody jako např. prestižní zaměstnání, rychlejší kariérní postup, přístup k informacím, podíl na rozhodování a další (Volejníková, 2007).

Za druhé, výhody z těchto vztahů mohou přicházet se značným časovým odstupem, proto není jednoduché tyto formy korupce odhalit.

Za třetí, zde existuje hrozba převzetí státu ekonomickými subjekty (state capture). Stane se tak, pokud nepotismus, prodej pozic a klientelismus vyeskalují v trvalou součinnost ekonomických skupin a politických elit (Volejníková, 2007)

2.5 Příčiny vzniku korupce

Příčin vzniku korupce bychom našli určitě celou řadu. Za základní příčinu korupčního jednání je považována lidská žádostivost, která mnohdy nezná mezí. Naše společnost je označována jako konzumní a naše potřeby jsou dokonce uměle vytvářeny. Reklamní slogany firem nás ujišťují o tom, že bez jejich výrobků či služeb nemůžeme spokojeně žít. Lidé mají zájem o neustále zvyšování jejich postavení ve společnosti a k tomu potřebují peníze a úspěch. Získat obojí není jednoduché, proto si mnoho jedinců při svém postupu nahoru pomáhá korupcí. Na druhé straně, v některých zemích světa je korupce pro obyvatele jedinou možností, jak předejít chudobě nebo se z ní vymanit.

Samotná touha po bohatství a úspěchu není postačující k realizaci korupčního jednání. Míra rozsahu korupčního jednání se odvíjí také od korupčního klima, kultury a struktury státního aparátu v daném státu.

Svůj vliv mají i strukturální kořeny korupce. Ty můžeme zkoumat ze čtyř vzájemně propojených hledisek, jež jsou zároveň i faktory vytvářejícími korupční prostředí (Chmelík a kol., 2003).

Mezi faktory vytvářející korupční prostředí řadí Chmelík a kol. (2003) zejména:

Monopolizující efekt – Předpokládá, že trh je ovládán několika firmami. Stát zastává názor, že určité práce a služby mají být vykonávány omezeným počtem firem. Bude-li na trhu více firem, schopných realizovat státní zakázku, bude existovat větší náchylnost ke korupčnímu jednání ze strany těchto firem, než v menším konkurenčním prostředí.

Široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců – k vytváření korupčního prostředí dochází také, když neexistují mechanismy pro kontrolu a rovnováhu, nebo při jejich malém počtu. Tyto nedostatky v kontrole přinášejí úředníkům příležitosti ke zneužití svých pravomocí za úplatu.

Nedostatek transparentnosti – V tomto případě se řeší problém kontroly osob, jež disponují speciálními znalostmi a vědomostmi, které využívají ve svém zaměstnání a mohou je tak zneužít k vlastnímu prospěchu (osoby zavázané bankovním tajemstvím).

Asymetričnost systému - Vytváření korupčního prostředí je také zapříčiněno dysfunkcí právního, administrativního, ekonomického, kulturního a politického systému.

Mimo tyto faktory ovšem existují i další, které korupční jednání bezprostředně podporují a jejichž existence značí možné fungování korupčního prostředí (Chmelík a kol., 2003). Dle Friče (1999) mezi tyto rizikové faktory výskytu korupce patří:

Výše úplatku

Často slýcháme, že každý je úplatný a záleží jen na výši nabízeného úplatku. Ať už s tím souhlasíme nebo ne, jedná se určitě o nejzávažnější korupční podnět. Od jisté hranice je úplatku těžké odolávat, a pro toho kdo vlastní dostatek kapitálu, není problém překonat i ty největší překážky.

Způsob fungování administrativy

Častokrát si občané pomáhají korupcí k urychlení vynesení úředního rozhodnutí. Přílišná míra byrokracie a nejasné fungování místní a státní správy podněcuje k nabízení úplatků.

Normativní systém

Korupční chování ve společnosti poroste, pokud nebude existovat oficiální systém norem, který by upravoval fungování společnosti a především činnost veřejných činitelů.

Systém kontroly

Pokud je systém kontroly nastaven špatně, nebo vůbec nefunguje, zvyšuje se riziko korupce. Při nízkém riziku odhalení roste motivace k poskytnutí a přijímání úplatků.

Systém sankcí

Za nesmírně důležité považuje většina autorů zabývajících se korupcí ustanovit takový systém sankcí, jenž bude odrazovat od korupčního chování. Nevýhody takového jednání musí jasně převyšovat výhody z něj plynoucí.

Korupční tradice

V několika zemích světa je korupce stále považována za zcela normální a fungování společnosti si bez korupce nelze představit. Úplatky jsou zde na denním pořádku, proto se očekává, že i vy budete zkorumpovaný.

Sociální chaos

Nalezneme jej především ve společnostech, kde došlo k významným společenským změnám. Projevuje se nejen v každodenním životě, ale též ve fungování institucí, státní správy a samosprávy (v našich podmínkách to byly a do jisté míry jsou pořád privatizace a restituce).

Kvalita státní správy

Silná, kvalifikovaná a výkonná státní správa, v níž jsou úředníci dobře finančně ohodnoceni, snižuje riziko korupčního jednání.

Klientelismus

Občané jednají ze zvyku prostřednictvím svých známých a příbuzných. Vyřizují si své občanské záležitosti zákulisní cestou mimo pracovní dobu a podobně.

Hodnotový žebříček

Různí lidé preferují různé hodnoty. Pokud na vrcholu hodnotového žebříčku bude osobní prospěch, bohatství, touha po hmotných statcích, tak náchylnost a motivace ke korupci bude velmi silná.

Chudoba

Nízké platy úředníků, sociální nejistota, vysoké životní náklady, to vše povzbuzuje ke korupčnímu jednání, které má chudobu kompenzovat. Chudoba je do jisté míry poukazuje na nekvalitu státní správy.

Korupční vzory

Budou-li lidé přesvědčení o tom, že je společnost zkorumpovaná, sami začnou dávat i přijímat úplatky, protože takové chování se jim jeví jako normální.

Vliv médií

Média mají ohromný vliv na veřejné mínění, dokážou vyvolat nebo naopak eliminovat korupční jednání.

2.6 Institucionalizace a vývojová stadia korupce

Fungování korupce není zdaleka tak jednoduché, jak se nám může na první pohled zdát. Přece jen jde o ilegální chování, které s sebou nese riziko odhalení a sankcí. Institucionalizace korupce je označení pro proces, jehož náplní je vylepšování a ochrana korupčních norem, vytvoření pevných korupčních svazků a organizačních struktur. Cílem je zajistit stálé krytí korupčního jednání, před těmi, kdo se snaží o jeho vypátrání a zvýšení zisků, jenž z něho plynou.

Dle Friče (1999) lze proces institucionalizace korupce rozdělit do čtyř vývojových stádií podle intenzity pronikání korupce do struktury společnosti:

2.6.1 Stádium náhodné korupce

V této fázi je korupce náhodným a příležitostným jevem. Korupční prostředí ještě není vytvořeno nebo je jen velmi málo rozvinuto. Korupční normy a pravidla nebyla dosud ustanovena. Společnost dává přednost dobré pověsti před krátkodobým finančním ziskem. Díky existenci kontrolních mechanismů je riziko odhalení korupčního jednání opravdu vysoké a osoby, které se jím provinily, jsou bezpodmínečně postaveny před soud a odsouzeny podle platných zákonů.

2.6.2 Stádium spontánně regulované korupce

Toto stádium nastává v případě selhání kontrolních mechanismů. Ze sporadických případů korupce se pozvolna stává všední záležitost, dochází k vytváření korupčních norem, kterými se začíná řídit stále více obyvatel, a tak i k rozvoji korupčního prostředí. Korupce prorůstá do mnoha oblastí života občanů, a může tak dosáhnout enormních rozměrů.

2.6.3 Stádium organizované korupce

V tomto stádiu se korupce transformuje v organizovaný zločin a vydírání. Korupční prostředí je již rozvinuto a při uskutečňování korupčních aktivit se začíná uplatňovat dělba práce. Kontrolní mechanismy nefungují, samy jsou zasaženy korupcí. Organizátoři korupčních řetězců jsou ve své činnosti stále důmyslnější, vedeni vidinou dosažení trvalých zisků se snaží minimalizovat riziko odhalení korupčních jednání a eliminovat konkurenty. Korupce proniká až do státní správy a politiky, dochází k vytváření klientských sítí, které napomáhají případnému vzniku korupčních monopolů.

2.6.4 Stádium systémové korupce

Jedná se o nejvyšší stupeň korupce, kdy dochází ke vzájemnému propojení klientských sítí a státních institucí. Celý systém státní správy je postižen korupcí natolik, že by bez uplácení došlo k jeho zhroucení. Vznikají organizace, skupiny a firmy, jejichž utajeným posláním je realizace korupčních aktivit. Prodávají se místa úředníků ale i hlasy voličů, korupce je podporována státem, a tak pomalu, ale jistě vzniká korupční stát.

2.7 Měření korupce

Jak účinně kvantifikovat rozsah korupčního jednání v jednotlivých zemích světa, a zajistit tak mezinárodní srovnání, je dalším problémem spojeným s tímto fenoménem. Z předešlého textu je nám již jasné, že korupci lze jen stěží odhalit natož přesně změřit. Při měření korupce jsme pro nedostatek tvrdých dat odkázáni na data měkká, tedy na subjektivní názory a postoje lidí k tomuto problému. Výsledky měření a výzkumů bychom tak měli brát s rezervou.

Dříve než se pokusím charakterizovat některé z metod měření korupce, rád bych vyjmenoval několik hlavních organizací a institucí, které se zabývají kvantifikací tohoto jevu. Jsou to např.: Světová banka (WB), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBDR), Světové ekonomické fórum (WEF), Freedom house, Political Risk Services a asi nejznámější organizace Transparency International (TI).

Transparency International byla založena v roce 1993 v Berlíně právníkem Světové banky Peterem Eingenem. TI je nevládní, nezisková organizace, jejíž činnost je financována

z nezávislých zdrojů. Snaží se o potírání korupce v mezinárodní i národní rovině. V současnosti má po celém světě přes devadesát národních poboček, včetně České republiky (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008).

2.7.1 Index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index)

Tento index patří mezi tzv. složené indexy, které vznikají spojením několika indikátorů korupce. Umožňuje tak zahrnutí více informací a vyloučení eventuálních jednostranných odchylek získaných výsledků. V současnosti platí za nejpoužívanější ukazatel korupce. Je sestavován od roku 1995 mezinárodní nevládní organizací Transparency International (TI) ve spolupráci s Goettingenskou univerzitou v Německu. Index je každým rokem aktualizován a je zaměřen na korupci ve veřejném a státním sektoru.

Tento Index je založen na expertních hodnoceních, z konstrukce jsou tak vyloučeny průzkumy veřejného mínění. Pro sběr dat jsou respondenty domácí i zahraniční podnikatelé, analytici, představitelé obchodních komor a ostatní zástupci odborné veřejnosti z hodnocených zemí. Index je tedy založen na expertních hodnoceních (Volejníková, 2007). Zúčastněné země jsou seřazeny v žebříčku podle hodnoty, které dosáhnou na stupnici od 0 do 10 (čím větší je výsledná hodnota země, tím méně ji experti považují za zkorumpovanou).

Jak jsem již zmínil, jedná se o složený index, který je postaven na výsledcích několika nezávislých průzkumů provedených v daném státu. K tomu, aby se příslušný zdrojový indikátor stal součástí indexu CPI, musí splňovat tři kritéria.

- Umožňuje srovnání více států.
- Měří celkovou míru korupce.
- Nemůže být starší tří let (tříletý klouzavý průměr).

Poslední kritérium bylo zavedeno jako opatření proti případným výrazným odchylkám, jež mohou vzniknout například v souvislosti s přílišnou medializací politických skandálů.

2.7.2 Globální barometr korupce GBK (Global corruption barometer)

Globální barometr korupce patří také mezi složené indexy. Je to jediný celosvětový průzkum, který se zabývá názory veřejnosti na korupci. Úkolem barometru je zjistit, jak respondenti o korupci smýšlejí a jaké s ní mají osobní zkušenosti. Za tímto účelem jsou jim pokládány otázky, jako např.: zda přijali, nebo nabídli úplatek, jestli by při pokusu o jejich uplacení nebo pobízení k zaplacení úplatku podali oficiální stížnost, které instituce považují ve své zemi za nejvíce zkorumpované, které oblasti života jsou korupcí nejvíce zasaženy, jestli si myslí, že korupce v jejich zemi roste a další. Respondenti také hodnotí protikorupční opatření zavedená vládami ve svých zemích a v roce 2010 byla poprvé zjišťována ochota respondentů zapojit se do boje proti korupci.

Otázky jsou každý rok jiné, ale některé se po několika letech opakují, je tak zajištěno srovnání výsledků v čase. Na základě výsledků barometru si můžeme vytvořit obraz o tom, jak vidí problém korupce samotní občané jednotlivých států.

GBK je zveřejňován každoročně od roku 2003 (v roce 2008 ale sestaven nebyl). Při jeho sestavování spolupracuje TI s agenturou Gallup Internatilonal, popřípadě s dalšími institucemi. Za jeho nevýhodu považují proměnlivý vzorek zemí, v nichž je průzkum prováděn. V některých státech není možné realizovat průzkum každoročně, např. z finančních důvodů. Dobrá zpráva ale je, že se počet zemí v průzkumu rok od roku zvyšuje. Zatímco v roce 2003 probíhal průzkum ve 45 zemích světa, do roku 2010 narostl celkový počet zemí na 86 a otázky zodpovědělo 91781 respondentů.

2.7.3 Index plátců úplatků BPI (Bribe Payers Index)

Tento index je TI zveřejňován od roku 1999 a patří mezi tzv. jedinečné (unikátní) indexy. Ty jsou odvozeny z dat získaných zvláštním průzkumem sledující jen daný účel. (David, V.; Nett, A., 2007). Zatímco index CPI je zaměřen jenom na příjemce úplatků, index BPI se týká nabídkové strany korupce.

Konstrukce indexu vychází z předpokladu, že korupce by mohla být do země zanášena prostřednictvím mezinárodního obchodu (Volejníková, 2007).

Index hodnotí přední exportní země světa (k roku 2008 jich bylo 22) podle toho, jak jsou firmy mající v těchto zemích svá sídla náchylné k nabízení úplatků v zahraničí. Státům, které se účastní průzkumu je, přiřazena hodnota ze stupnice 0-10. Čím vyšší hodnoty země

dosáhne, tím méně exportuje korupci. Z důvodu rozsahu práce se však tomuto indexu nebudu blíže věnovat.

2.7.4 Governance Matters (GM)

Tato metodika měření korupce patří mezi expertní hodnocení a byla vytvořena odborníky Světové banky (WB). Jde o souhrnný index, který je vypočítán jako vážený průměr šesti ukazatelů, mezi něž patří také kontrola korupce. Cílem indexu je ohodnotit kvalitu správy ve sledovaných státech. Mezi ukazatele kvality správy GM patří:

- úroveň demokracie (GM1),
- politická stabilita (GM2),
- výkonnost vlády (GM3),
- kvalita regulace (GM4),
- právní řád (GM5),
- kontrola korupce (GM6).

V každém z těchto indexů jsou státy ohodnoceny v intervalu $< -2,5 \text{ až } 2,5 >$, přičemž čím vyšší hodnota ukazatele, tím lépe je kvalita správy v dané oblasti vnímána.

3. Korupce v České republice ve srovnání s vybranými zeměmi Evropské Unie

V praktické části své bakalářské práce se věnuji vývoji korupce v České republice ve srovnání s vybranými státy Evropské Unie v časovém období let 2000 - 2010.

Ke komparaci jsem si zvolil státy V5, tedy Českou republiku, Slovensko, Polsko, Maďarsko a Slovinsko.

Právě u těchto zemí se pokusím popsat korupční klima a také zmíním nejdůležitější právní předpisy a změny v legislativě, které se týkají korupčního jednání v daných zemích. Charakterizují také vývoj indexu vnímání korupce CPI v období let 2000 – 2010.

Dále se ve státech V5 za pomoci korelační analýzy pokusím ověřit hypotézu tvrdící, že se zvyšující se ekonomickou úrovní země dochází ke snižování míry korupce. Podle několika zahraničních studií, např.: Leite, Wedeman (2000), Abed, Davodi (1999, 2000), GCR (2001), Mauro (1997) má korupce negativní dopad na ekonomický růst států (Volejníková, 2007). Chtěl bych proto zjistit, zda zvyšující se ekonomická úroveň země pozitivně působí na míru korupce - tedy zjistit možnou vzájemnou závislost mezi ekonomickou úrovní a korupcí.

Korelační analýzu provedu pro léta 2000 - 2008. Na základě výsledků, které budou prezentovány v podobě grafů, se tuto hypotézu pokusím potvrdit, respektive vyvrátit. Ekonomickou sílu země bude představovat HDP na obyvatele v paritě kupní síly (v průměru k EU 27), míru korupce v dané zemi bude demonstrovat index vnímání korupce. K vyjádření lineární závislosti těchto dvou indikátorů použiji Pearsonův korelační koeficient (r_{xy}).

Korelační analýza

Korelační analýza je statistická metoda, pomocí které zjišťujeme korelaci dvou proměnných - míru stupně asociace proměnných. Pokud hovoříme o dvou proměnných, jako o asociovaných, znamená to, že určité hodnoty proměnné X mají tendenci vyskytovat se společně s určitými hodnotami proměnné Y (Hendl, 2009).

Pro výpočet hodnot korelace jsem si zvolil Pearsonův korelační koeficient.

Pearsonův korelační koeficient (r_{xy})

Tento koeficient vyjadřuje míru lineární závislosti mezi dvěma náhodnými spojitými proměnnými X a Y. Koeficient r_{xy} nabývá hodnot v intervalu **(-1; +1)**, přičemž platí: hodnota -1 značí ideální nepřímou závislost a hodnota +1 ideální přímou závislost. Čím více se tedy bude hodnota koeficientu přibližovat 1, tím vyšší bude přímá lineární závislost mezi ukazateli a pravděpodobnost potvrzení naší hypotézy (Hendl, 2009).

Stupeň lineární závislosti mezi ukazateli bude:

- **významný....., pokud $r_{xy} \in \langle 0,5; 0,7 \rangle$**
- **vysoký....., pokud $r_{xy} \in \langle 0,7; 0,9 \rangle$**
- **velmi vysoký....., pokud $r_{xy} \in \langle 0,9; 1 \rangle$**

Korelační koeficient je definován jako:

$$r_{yx} = r_{xy} = r = \frac{S_{xy}}{S_x \cdot S_y}$$

kde:

r	korelační koeficient znaků X a Y
S_{xy}	kovariance znaků X a Y
S_x	směrodatná odchylka znaku X
S_y	směrodatná odchylka znaku Y

Vzorec lze upravit na následující výpočetní tvar, podle něhož bude hodnota koeficientu korelace u vybraných států vypočtena:

$$r_{xy} = r_{yx} = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{\sqrt{\left(n \sum_{i=1}^n x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i\right)^2\right) \cdot \left(n \sum_{i=1}^n y_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n y_i\right)^2\right)}}$$

Hodnoty indexu vnímání korupce jsou převzaty z webových stránek organizace Transparency International a hodnoty HDP na obyvatele z webových stránek Českého statistického úřadu. Všechny výpočty byly provedeny v programu Microsoft Excel.

3.1 Česká Republika

Jak bylo již uvedeno v první kapitole, pojem korupce není v českém právním řádu definován. V České republice existuje několik zákonů, které se zabývají problematikou korupčního jednání. Zmíním tedy ty nejdůležitější.

V trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) je například upraveno přijetí úplatku (§ 331), podplácení (§ 332) a nepřímé úplatkářství (§ 333), zneužití pravomoci (§ 329), maření úkolů úřední osoby z nedbalosti (§ 330). Mezi další trestné činy, které souvisejí s korupcí, patří např.: porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 a § 221), pletichy v insolvenčním řízení (§ 226), zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255), sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256), pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257), pletichy při veřejné dražbě (§ 258).

Dále se korupcí zabývá zákon o veřejných zakázkách (137/2006 Sb.), zákon o střetu zájmů (159/2006 Sb.), trestní řád (141/1961 Sb.) a další.

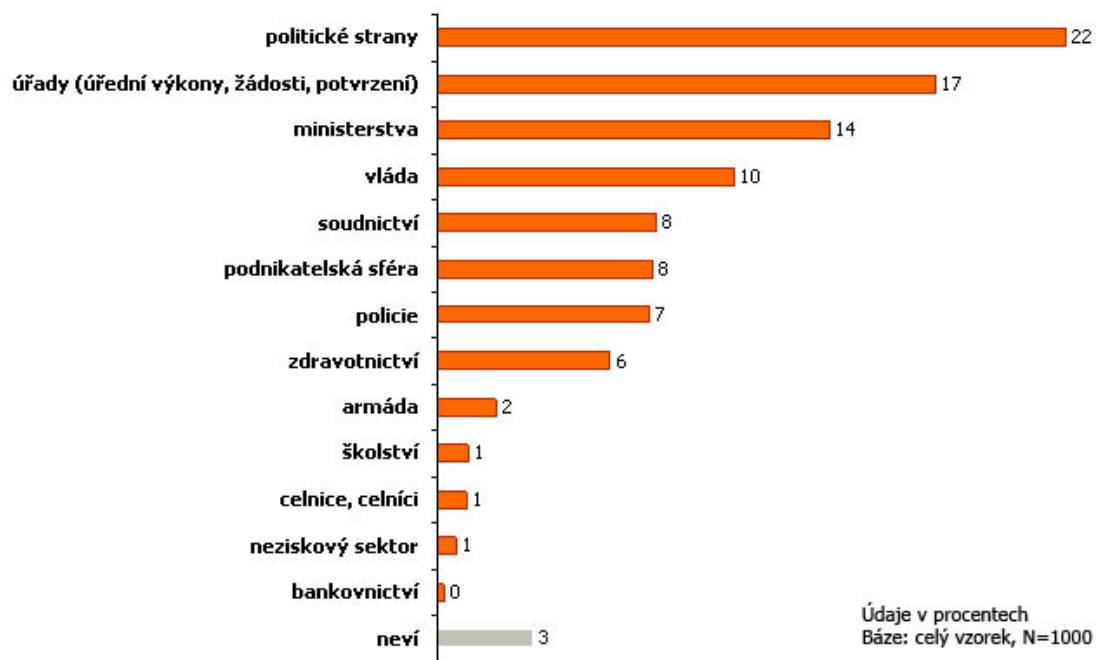
Z několika mezinárodních smluv zabývajících se korupcí jsou významné především tyto: Úmluva OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních

podnikatelských transakcích, Úmluva o boji proti korupci, vztahující se k úředníkům Evropských společenství nebo úředníků členských zemí Evropské unie. Úmluvu Organizace spojených národů proti korupci, která byla ČR přijata, avšak ještě nedošlo k její ratifikaci.

O korupci se v posledních letech mluví mnohem více, než kdy jindy což zároveň ovlivňuje i její vnímání. Velký podíl na tom mají i média, která se předhánějí v odhalování korupčního jednání. Stavem korupce v naší zemi jsou občané České republiky dlouhodobě znepokojeni, ale až v poslední době to začali dávat plně najevo. V roce 2010 proběhly v ČR volby do poslanecké sněmovny, do níž se dostaly dvě strany, které neobhajovaly žádný mandát. Jedná se o Věci veřejné (obsadili 24 mandátů) a TOP09 (obsadili 41 mandátů). Tyto strany tedy dohromady obsadili 65 mandátů, a lidé se tak možná nechali inspirovat iniciativou „Vyměňte politiky.cz“ a vyměnili jich větší část, než bylo doposud zvykem. Politikové jsou dle občanů ČR považováni za nejzkorumpovanější. To vyplývá i z výsledků výzkumů společnosti GfK Czech, která mapuje korupční prostředí v České republice od roku 1988. V posledním průzkumu (zveřejněn v roce 2010) označili lidé politické strany za nejzkorumpovanější (graf 3.1 a tab. 3.1). Ty se tak posunuly na první místo před úřady, které si v historii průzkumů zatím vždy držely prvenství. Velmi znepokojivé je, že stále více lidí také považuje uplácení za běžnou součást života (63% respondentů, což je o 11% více než v roce 1998), k nabídnutí úplatku se přihlásilo 41% dotazovaných.

V rámci celosvětového průzkumu veřejného mínění Globálního barometru korupce (GBK) za rok 2010 byla respondentům v jednotlivých zemích položena otázka: Jak se změnila úroveň korupce v této zemi během posledních tří let? V případě ČR na ni dotazující reagovali následovně: 14% se domnívá, že úroveň korupce poklesla, 42% ji považuje za stejnou a 44% tvrdí, že se úroveň korupce zhoršila.

Graf. 3.1: Nejzkorumpovanější prostředí

Zdroj: GfK Czech

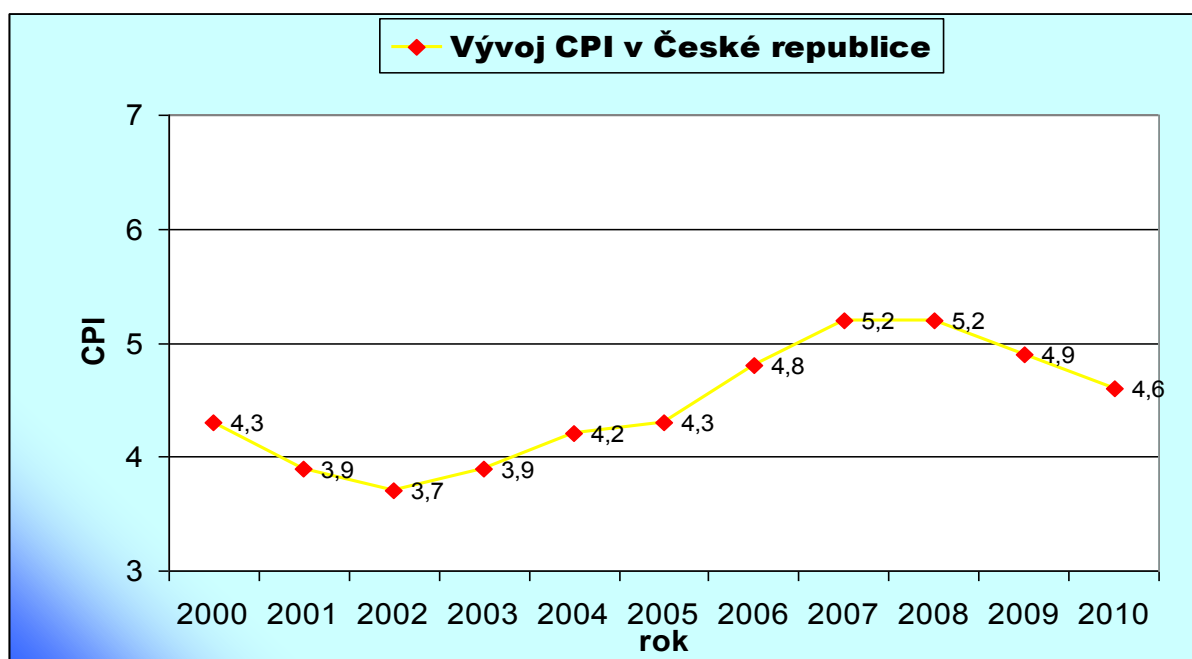
Tab. 3.1: Oblasti, v nichž je úplatkářství nejvíce rozšířeno

	rok 1998	rok 2001	rok 2002	rok 2003	rok 2006	rok 2009
1.	úřední výkony	úřady	úřady	úřady	úřady	politické strany
2.	soudnictví	soudnictví	zdravotnictví	zdravotnictví	policie	úřady
3.	zdravotnictví	policie	policie	policie	vláda	ministerstva
4.	policie	zdravotnictví	soudnictví	soudnictví	politické strany	vláda
5.	služby	ministerstva	celnice	celnice	ministerstva	soudnictví
6.	školství	celnice	ministerstva	ministerstva	podnik. sféra	podnik. sféra
7.	pohostinství	bankovníctví	školství	školství	soudnictví	policie
8.	armáda	armáda	bankovníctví	bankovníctví	zdravotnictví	zdravotnictví
9.		školství	armáda	armáda	celnice	armáda
10.					školství	školství
11.					armáda	celnice
12.					neziskový sektor	neziskový sektor
13.					bankovníctví	bankovníctví

Zdroj: GfK Czech

Česká republika byla poprvé hodnocena indexem CPI v roce 1996 a dosáhla skóre 5,3; což bohužel dodnes zůstává nejlepším výsledkem dosaženým v tomto indexu. Od tohoto roku hodnota indexu CPI každým rokem postupně klesala. Tento negativní trend vývoje vyvrcholil v roce 2002, kdy bylo České republice přiřazeno skóre 3,7 znamenající zařazení ČR mezi státy jako Maroko nebo Srí Lanka. Dále můžeme sledovat pozvolný růst, který se zastavuje v roce 2008 na hodnotě 5,2; tedy na stejném skóre jako v roce 2007, což je ve sledovaném období nejlepší výsledek. Jak jsem již zmiňoval, v poslední době dochází v Česku k silné medializaci tohoto fenoménu, takže pokles skóre v letech 2009 a 2010 není žádným překvapením. V hodnocení indexu CPI Česká republika rozhodně nepatří mezi nejlepší státy a v mnou sledovaném období zaujímala v žebříčku umístění mezi 41. – 54. místem. V roce 2010 se s hodnotou 4,6 umístila na 53. místě ze všech sledovaných 178 zemí, a v rámci Evropské Unie až na 21. místě. Česká republika tak má ve vnímání korupce co dohánět.

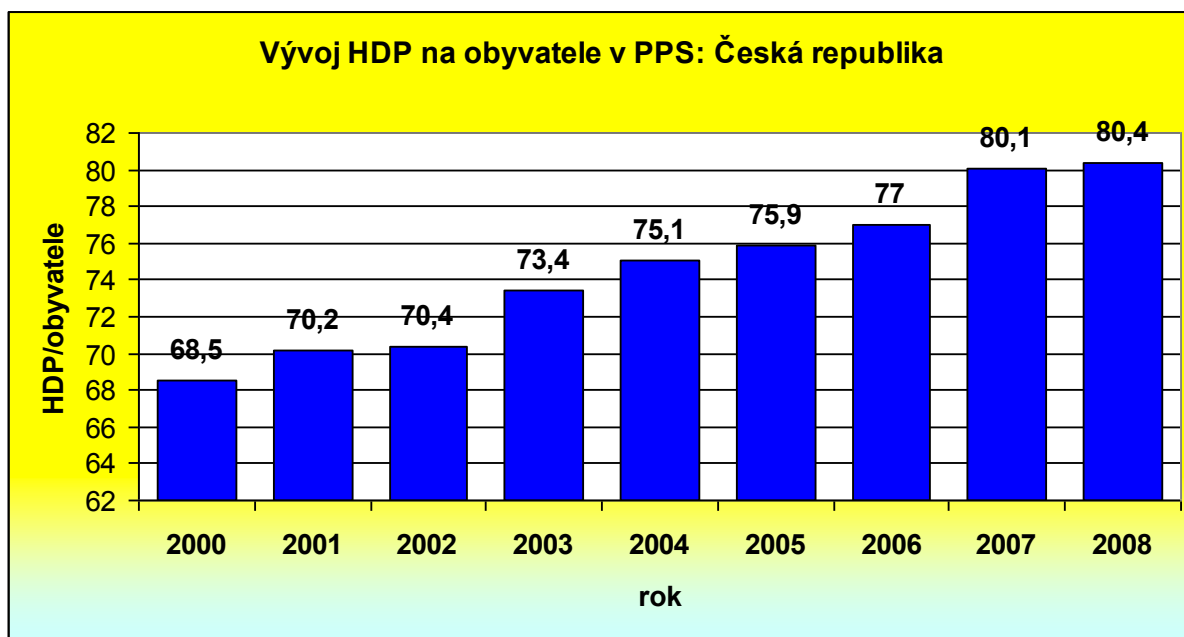
Graf 3.2: Vývoj CPI v České republice

Zdroj: TIC, vlastní úprava

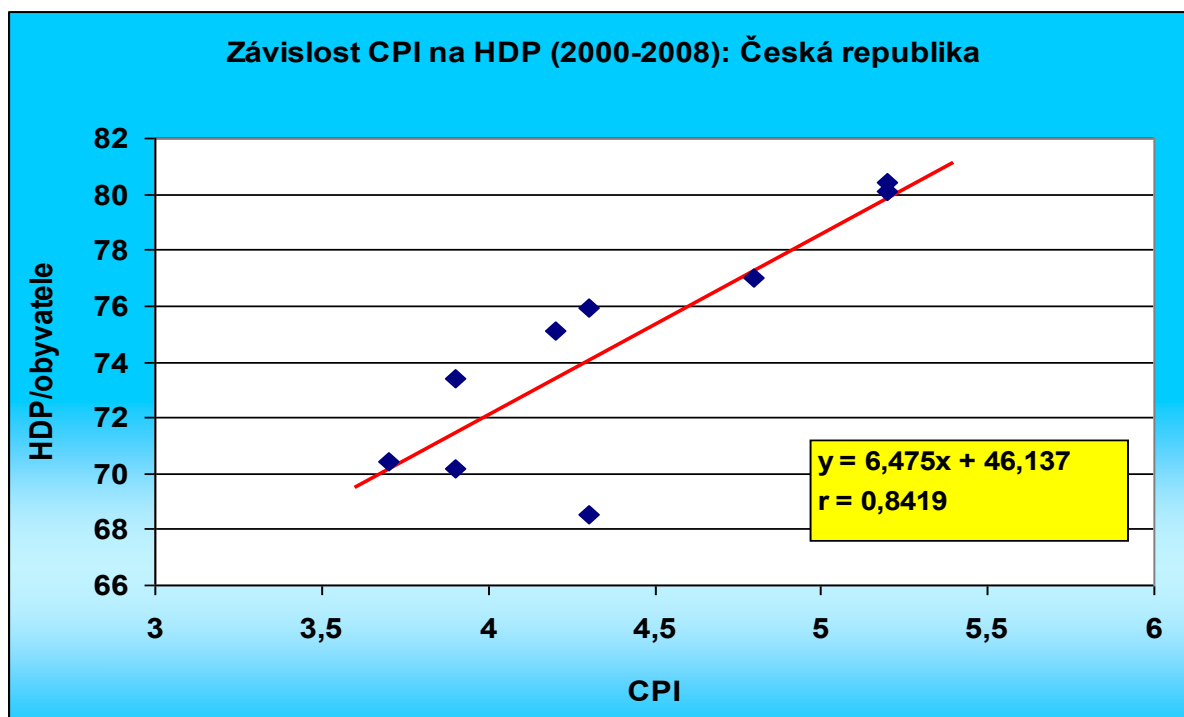
V České republice se HDP na obyvatele (graf 3.3) ve sledovaném období každým rokem zvyšovalo. Na základě těchto výsledků lze tedy konstatovat, že zvyšuje-li se ekonomická úroveň země, korupční klima v dané zemi se oslabuje. Hypotéza je tak v případě ČR potvrzena.

Graf 3.3: Vývoj HDP na obyvatele v PPS: Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Graf 3.4: Závislost CPI na HDP (2000-2008): Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, TIC, vlastní úprava

3.2 Slovinsko

Slovinsko v rámci EU dlouhodobě patří mezi země s nižší mírou korupce. Korupční klima je zde oproti jiným evropským státům relativně slabé. Ze sledovaných pěti zemí je na tom nejlépe, i když v zákonech Slovinské republiky není korupce charakterizována v širším slova smyslu.

Mezi hlavní právní předpisy zabývající se korupcí v této zemi patří:

- Usnesení o předcházení korupčního jednání ve Slovinské republice z 2. 8. 2004 (Úřední věstník, č.85/2004).
- Zákon o prevenci korupce z 15. 1. 2004 (Úřední věstník, č. 2/2004).
- Trestní zákoník Slovinské republiky ze 4. 6. 2008 (Úřední věstník, č. 55/2008).

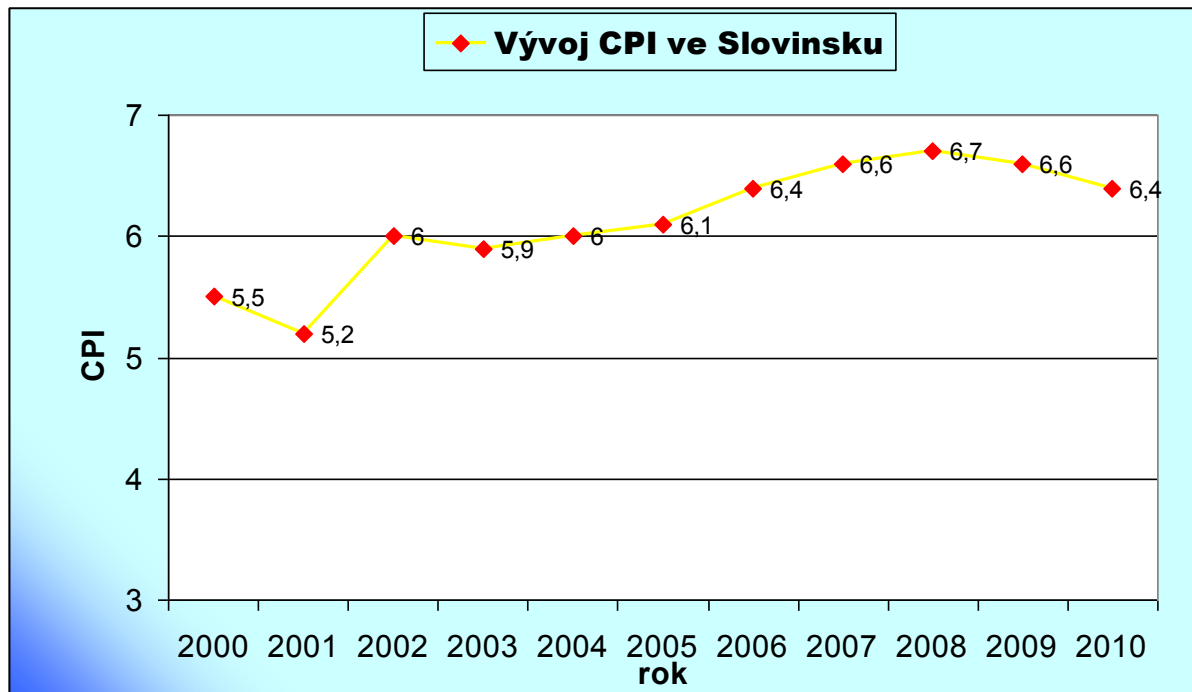
V trestním zákoníku Slovinské republiky jsou však vyjmenovány trestné činy, které souvisejí s korupcí. Jedná se například o přijímání úplatků (článek 261), podplácení (článek 262), přijmutí výhody za nezákonné zprostředkování (článek 263), poskytnutí výhody za nezákonné zprostředkování (článek 264) neoprávněné přijetí daru (článek 241), neoprávněné poskytnutí daru (článek 242), bránění svobodné volbě voličů (článek 151), přijímání úplatků ve volbách (článek 157).

Co se týče struktury korupce, v zemi převládá tzv. malá korupce, tedy podplácení státních úředníků na nízkých pozicích, dopravních policistů a podobně. S velkou korupcí je spojeno jen pár případů ročně. Nejvíce se korupce objevuje v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek (hlavně ve stavebnictví) a ve zdravotnictví (Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007).

Na otázku položenou v rámci průzkumu GBK 2010: Jak se změnila úroveň korupce v této zemi během posledních tří let? Respondenti ragovali následovně: 5% se domnívá, že úroveň korupce v zemi poklesla, 22% ji považuje za stejnou a 73% tvrdí, že se úroveň korupce zhoršila. Většina respondentů tak zaznamenala zhoršení v oblasti korupce, což potvrzuje i pokles hodnot indexu CPI. I přesto je na tom Slovinsko z pohledu vývoje CPI ve sledovaných zemích nejlépe. Jak můžeme vidět z grafu č. 3.5 od roku 2002 se skoré téměř každým rokem zvyšovalo a až v posledních dvou letech sledovaného období došlo k mírnému poklesu. Poměrně vysoké hodnoty indexu se odrážejí i na pozici v celkovém žebříčku CPI.

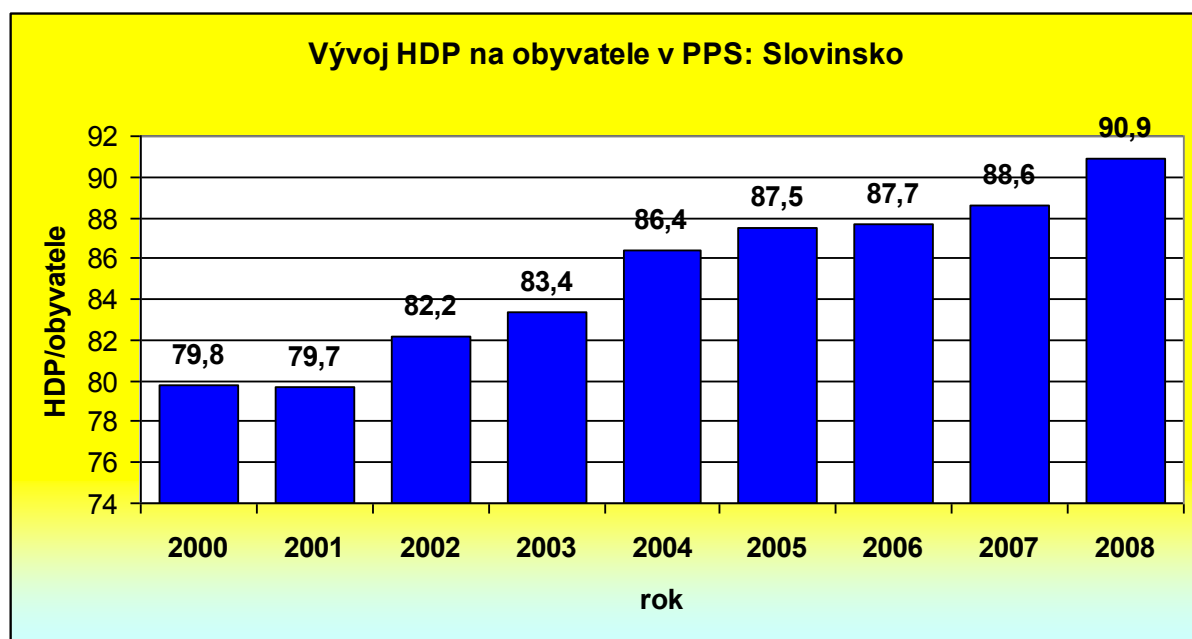
V roce 2010 se Slovinsko umístilo na 27. místě. Z postkomunistických zemí je na druhém místě hned za Estonskem.

Graf 3.5: Vývoj CPI ve Slovinsku

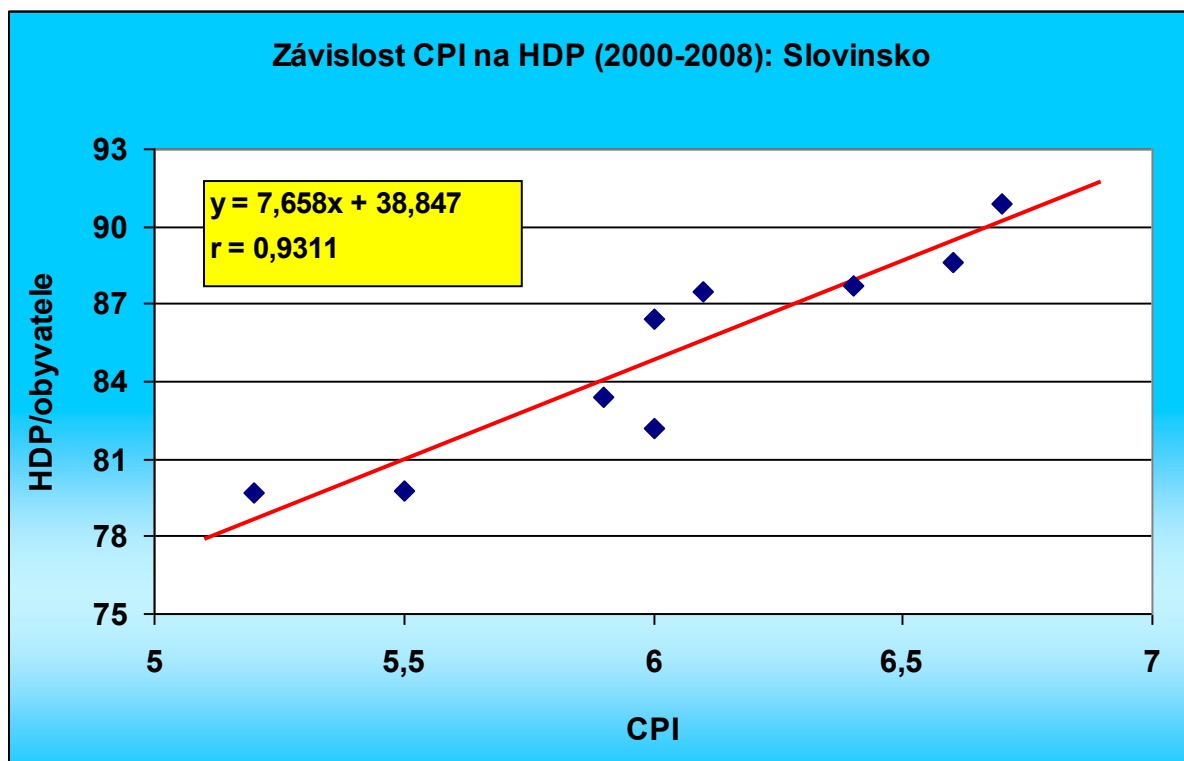
Zdroj: TIC, vlastní úprava

Graf 3.6: Vývoj HDP na obyvatele v PPS: Slovinsko

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Graf 3.7: Závislost CPI na HDP (2000-2008): Slovinsko

Zdroj: Český statistický úřad, TIC, vlastní úprava

Co se týče vývoje HDP na obyvatele (graf 3.6) pouze v roce 2001 došlo k malému poklesu, jinak se Slovinsko těší z dynamického růstu tohoto ukazatele. Z grafů můžeme sledovat silnou lineární závislost. Hypotéza se tedy v případě Slovinska potvrdila.

3.3 Maďarsko

Mezi hlavní právní předpisy zabývající se bojem proti korupci v Maďarsku patří:

- Zákon CXXXIV z roku 2005 o vyhlášení Úmluvy OSN proti korupci podepsané dne 10. prosince 2003 v Medíně.
- Zákon CXV z roku 2005 o vyhlášení Úmluvy o boji proti korupci úředníků Evropských společenství a úředníků členských států Evropské unie, podepsané dne 26. května 1997
- Zákon XXIV z roku 2003 o změně zákonů souvisejících s větší transparentností využívání a kontrolou veřejných financí a veřejného majetku.
- Vyhláška č. 1023/2001 vlády Maďarské republiky o vládní strategii boje proti korupci

Dalším významným předpisem je trestní zákoník Maďarska. Podplácení je v něm upraveno v § 250 – § 255/B. Vydírání nalezneme pod § 256.

Právní úprava Maďarska také stanovuje, že nesmí být nabízeny finanční příspěvky politickým stranám, státním orgánům a státním podnikům. Nabízené příspěvky nesmí být přijaty. Stejně tak nemohou být přijaty příspěvky od vlád jiných států. Přesto je korupce spojená s financováním politických stran poměrně závažným problémem.

V maďarském právním řádu je zahrnuto ustanovení, potírající korupci během privatizace, jež se dotýká vlastnických práv. Klade důraz na transparentnost privatizačního procesu, zejména při oceňování majetku a právním přechodu společností ze státního vlastnictví do soukromých rukou (David, V.; Nett, A., 2007).

Výše již zmíněný Zákon o změně zákonů souvisejících s větší transparentností využívání a kontrolou veřejných financí a veřejného majetku mimo jiné nařizuje například všem ministerstvům a ústředním orgánům státní správy pravidelně zveřejňovat, využívání veřejných prostředků na svých internetových stránkách. Ministerstva tak zveřejňují podrobné částky, jež byly vynaloženy např. na cestovní výdaje, telefonní služby a další (Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007).

Korupce v Maďarsku je problémem především v řadách policie a ve zdravotnictví. Zkorumpovaným policistům nahrávají sami občané Maďarska, kteří jsou k jejich chování benevolentní, neboť věří, že když se dopustí trestného činu, vyhnou se sami podplácením policistů následkům svého jednání. Ve zdravotnictví je nabízení úplatků a darů vnímáno jako

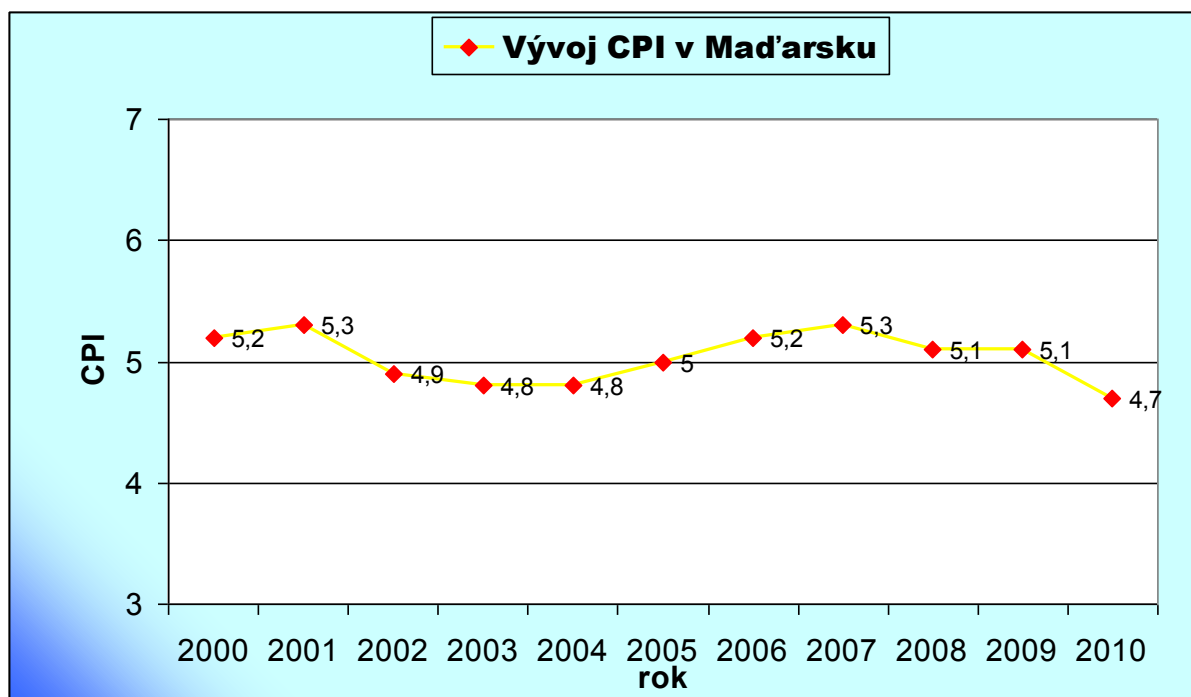
normální a není považováno za korupci. Tento problém by do budoucnosti měla zmírnit reforma zdravotnictví schválená v roce 2008. Poměrně závažným problémem je i korupce spojená se zadáváním veřejných zakázek a korupce v municipalitách (Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007).

Na otázku položenou v rámci průzkumu GBK 2010: Jak se změnila úroveň korupce v této zemi během posledních tří let? Reagovali dotázaní následovně: 4% respondentů se domnívá, že úroveň korupce v zemi poklesla, 20% ji považuje za stejnou a 76% tvrdí, že se úroveň korupce zhoršila.

Co se týče vývoje CPI v Maďarsku, tak z grafu č. 3.8 lze pozorovat, že je za sledované období poměrně stabilní, neboť se stále pohybuje okolo hodnoty 5. Po vstupu do EU došlo k opravdu jen mírnému nárůstu skoré, ale již v roce 2007 pokleslo. Malinko znepokojující je hodnota za rok 2010, skoré 4,7 znamená citelný propad oproti minulému roku a zároveň je nejnižší za sledované období. V roce 2010 se Maďarsko ze všech zemí v průzkumu umístilo na 50. místě, o které se dělí se Saudskou Arábií a Jordánském. Hned za nimi se umístila ČR.

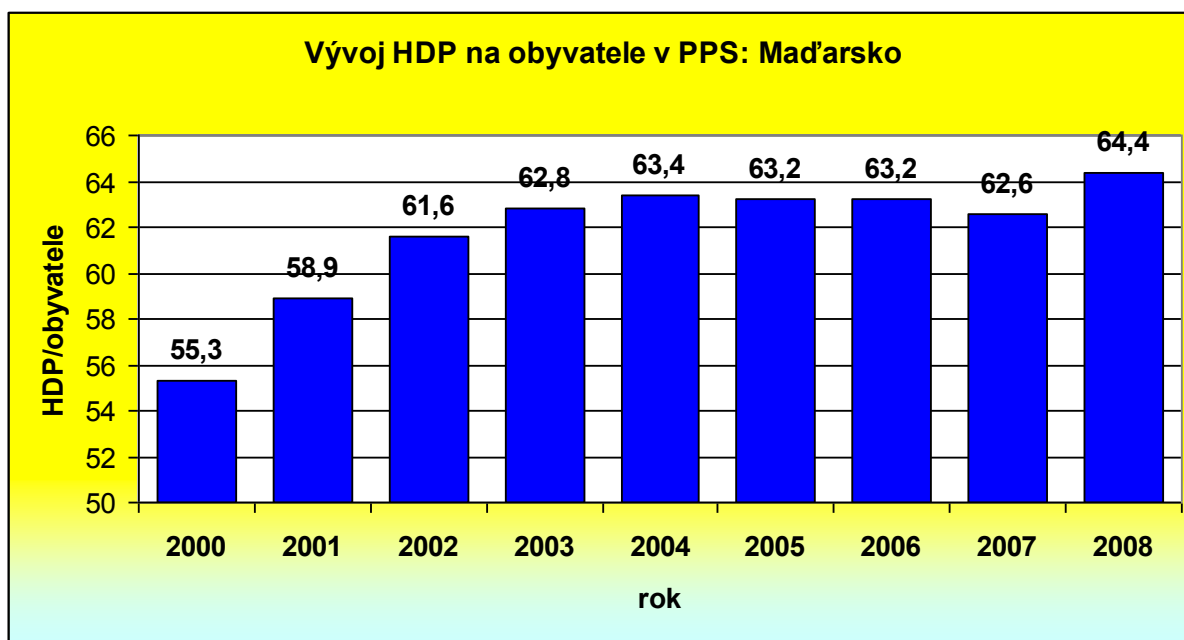
I v případě Maďarska se tak odpovědi respondentů z průzkumu GBK 2010 shodují s poklesem hodnot indexu CPI v posledních letech sledovaného období.

Graf 3.8: Vývoj CPI v Maďarsku

Zdroj: TIC, vlastní úprava

Graf 3.9: Vývoj HDP na obyvatele v PPS: Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

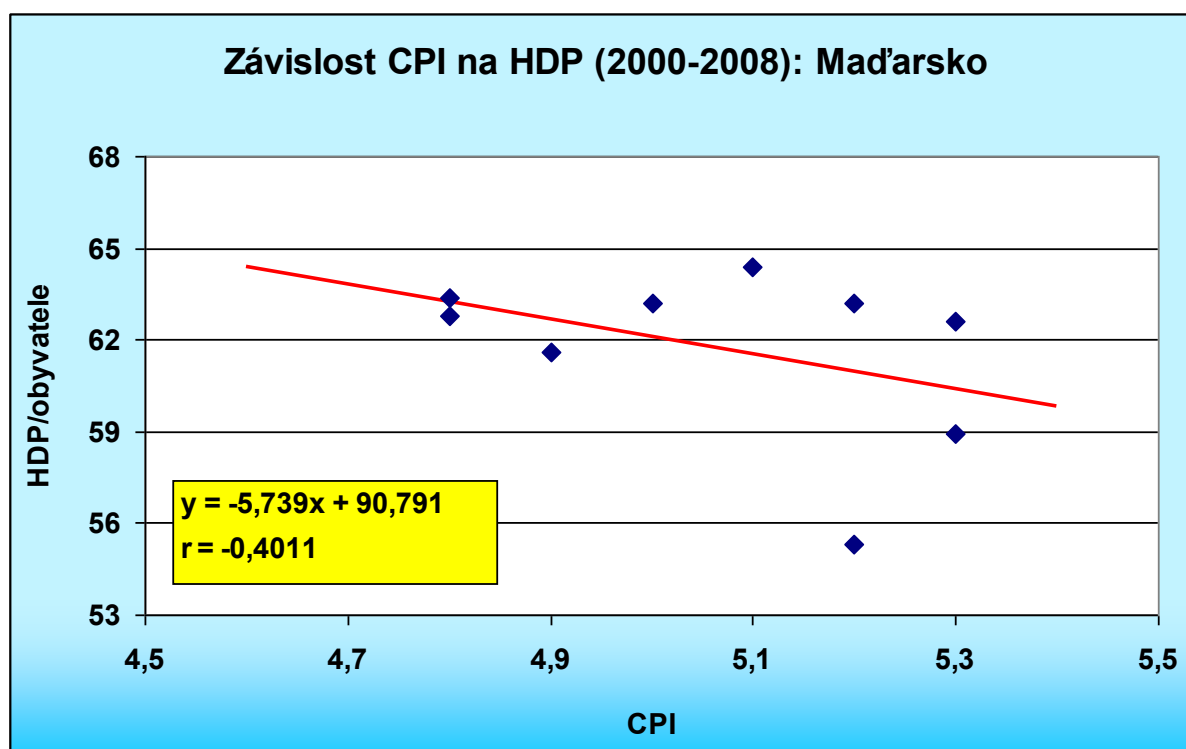
Z grafu č. 3.9 vidíme, že HDP na obyvatele v Maďarsku rostlo výrazněji v prvních letech sledovaného období. Od roku 2003 do konce sledovaného období ovšem oscilovalo kolem hodnoty 63.

Graf č. 3.10 poukazuje na nepřímou korelační závislost CPI a HDP na obyvatele. Což znamená, že s rostoucí ekonomikou roste i korupce v dané zemi, tedy přesný opak naší hypotézy. Koeficient korelace však ukazuje tuto závislost jako nevýznamnou.

Tento stav může být, samozřejmě kromě jiných činitelů, zapříčiněn tím, že do roku 2008 bylo investiční klima v Maďarsku poměrně příznivé, čemuž odpovídal i příliv PZI. Hlavně ty pak podporovaly hospodářský růst země, tedy i růst HDP/obyvatele. Nezodpovědné rozpočtové politice maďarských socialistů a korupci spojené s veřejnými zakázkami (především u výstavby dálnic) lze klást za vinu mírné snižování hodnot indexu CPI. Pro hospodářský růst Maďarska tak zvyšující se korupce nepředstavovala závažnější problém.

Také nelze nepochybně tvrdit, že míra korupce ovlivňuje výši HDP/obyvatele a v úvahu musíme vzít i určité časové zpoždění indexu CPI. Zatímco ukazatel HDP na obyvatele nám ukazuje aktuální obraz, index CPI se projevuje s časovým zpožděním jednoho, dvou let.

Graf 3.10: Závislost CPI na HDP (2000-2008): Maďarsko

Zdroj: Český statistický úřad, TIC, vlastní úprava

3.4 Polsko

V roce 1992 byly v Polsku přijaty protikorupční zákony, na jejichž základě jsou členové Sejmu a mnoho dalších vysoce postavených úředníků povinni řídit se pravidly pro přiznání majetku. Musí tak každoročně konat například finanční prohlášení, prohlášení týkající se bankovních účtů a jiných majetkových aktiv, prohlášení o majetku v osobním vlastnictví a další. Tyto zákony také omezují členy Sejmu ve výkonu jiných funkcí, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů (David, V.; Nett, A., 2007).

Trestní zákoník postihuje např. aktivní a pasivní úplatkářství v souvislosti s výkonem veřejné funkce v Polsku nebo v jiném státu a mezinárodních institucích (paragrafy 1-6 článku 228 trestního zákoníku). Obchodování s vlivem (článek 230 trestního zákoníku), praní špinavých peněz (článek 299 trestního zákoníku).

Efektivnější boj proti korupci umožnil Zákon o změně trestního zákoníku a dalších zákonů z roku 2003 (Úřední věstník, č. 111, bod 1061). Tento zákon umožňuje např. propadnutí věcí a výhod z trestného činu, též zvyšuje míru kriminalizace korupce

v soukromoprávních a veřejnoprávních vztazích. (Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007).

V Polsku korupce zasahuje nejvíce do zdravotnictví a místních správ, v poslední době se také hovoří o zvýšení korupce v oblasti sportu.

V prosinci 2007 polská vláda také učinila Julii Piterovou (členka Sejmu, členka Transparency International v letech 1998 – 2007) zplnomocněncem vlády pro Zpracování programu předcházení nesrovnalostem ve veřejném sektoru. Jejím hlavním úkolem je vytváření návrhů na změnu legislativy a také transformace protikorupčního úřadu. Zároveň má dojít k přezkoumání a zhodnocení účinnosti právních předpisů zabývajících se korupčním jednáním. (Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007).

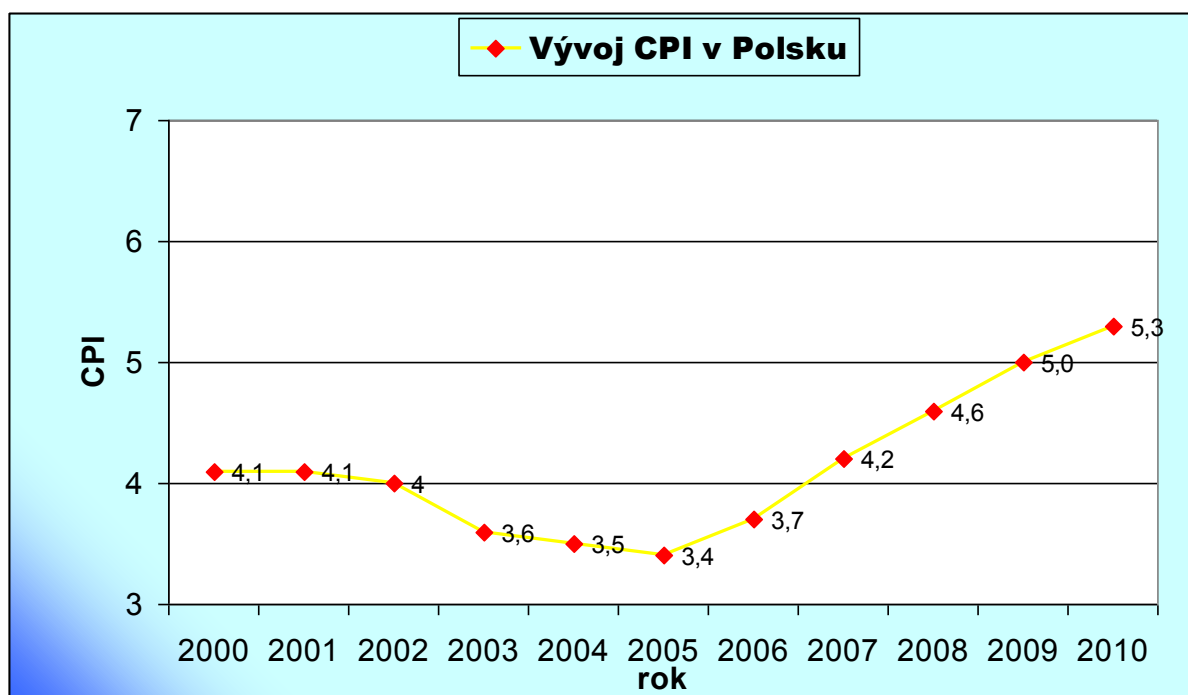
Důvody korupce v Polsku dle Study on corruption within the Public sector in the Member States of European Union 2007 jsou následující:

- Špatná kvalita, komplikovanost a časté změny právních předpisů.
- Nedostatečné vymáhání stávajících právních předpisů, které mají omezit korupci.
- Tolerance korupce v různých oblastech života (zdravotnictví).
- Příliš mnoho diskreční moci politiků a státních úředníků.
- Nízké platy ve veřejném sektoru.

Na otázku položenou v rámci průzkumu GBK 2010: Jak se změnila úroveň korupce v této zemi během posledních tří let? Reagovali respondenti následovně: 26% se domnívá, že úroveň korupce v zemi poklesla, 45% ji považuje za stejnou a 29% tvrdí, že se úroveň korupce v zemi zhoršila.

Jak můžeme vidět z grafu č. 3.11, v roce 2005 dosáhlo Polsko v indexu CPI velmi nízkého skóre, avšak od tohoto roku lze sledovat velice pozitivní trend růstu. Během šesti let se Polsko dostalo z hodnoty 3,4 na hodnotu 5,3; což znamená průměrný růst skóre o 0,3 za rok. V roce 2010 se Polsko umístilo na 41. místě ze všech sledovaných zemí, a polepšilo si tak o 8 příček oproti roku 2009. Z postkomunistických zemí je třetí nejlepší, před ním jsou jen Estonsko a Slovinsko.

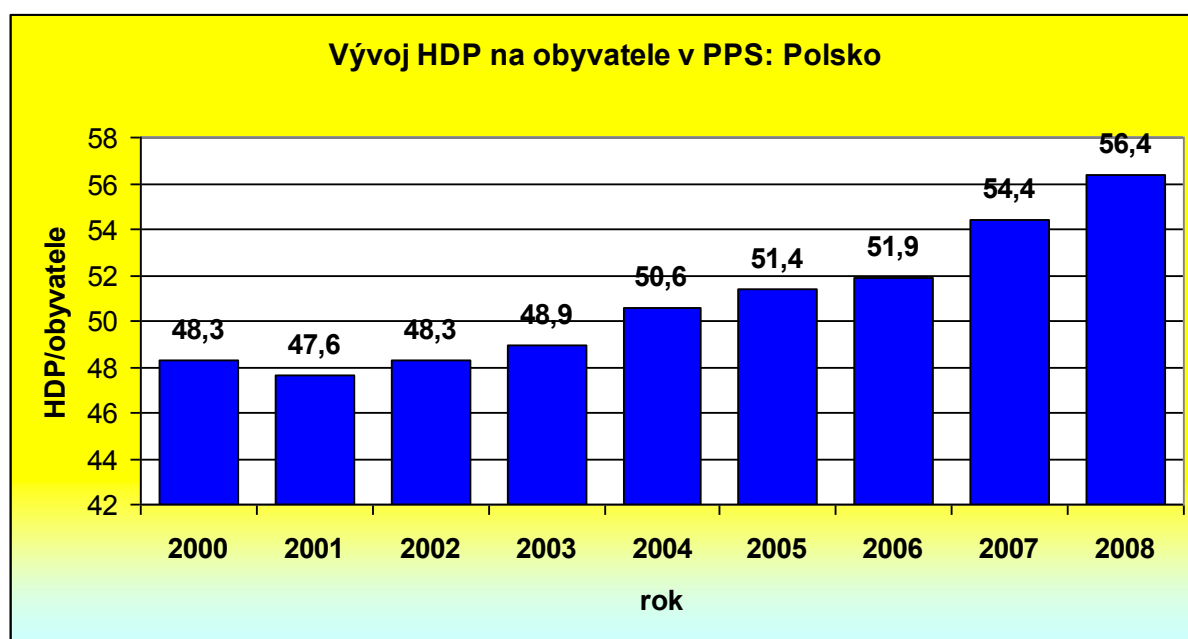
Graf 3.11: Vývoj CPI v Polsku

Zdroj: TIC, vlastní úprava

HDP na obyvatele v Polsku roste nepřetržitě od roku 2002 (graf č. 3.12). V letech 2007 a 2008 došlo dokonce k výraznějšímu růstu než v letech předcházejících.

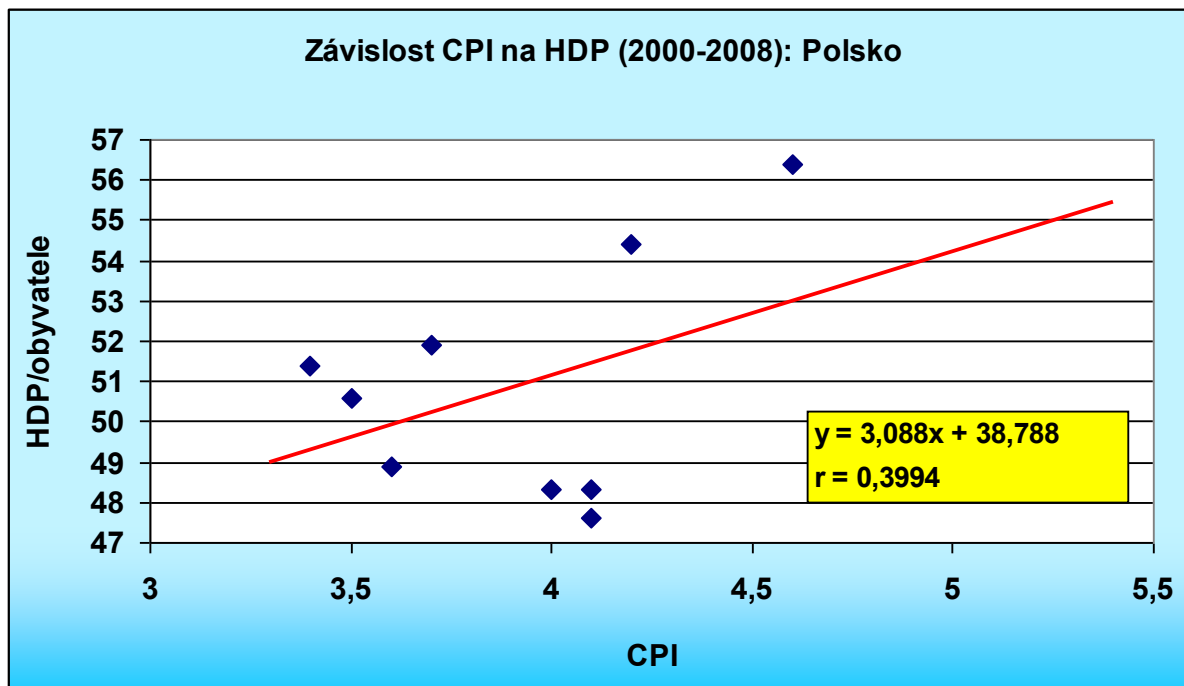
Graf 3.12: Vývoj HDP na obyvatele v PPS: Polsko

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Jak lze vidět z grafu č. 3.13 vztah mezi HDP a CPI je opravdu slabý. Vyslovená hypotéza se tak v případě Polska nepotvrdila.

Graf 3.13: Závislost CPI na HDP (2000-2008): Polsko

Zdroj: Český statistický úřad, TIC, vlastní úprava

3.5 Slovensko

Právní rámec Slovenské republiky nezahrnuje žádný speciální zákon, který by se zabýval bojem proti korupci. Problematika korupce je upravená v několika právních předpisech.

V trestním zákonu Slovenské republiky (zákon č.300/205 Sb.) je upraveno přijímání úplatků (§328 - §331), podplácení (§332 - §335), nepřímá korupce (§336), zneužití pravomoci veřejného činitele (§326), machinace v souvislosti s konkursním a vyrovnacím řízením (§ 241), machinace při veřejných zakázkách a veřejné dražbě (§266 - §268).

Zákon č. 301/2005 (Trestní řád) ve znění pozdějších právních předpisů, jež například upravuje kdo je agentem odhalujícím korupci (§10 ods. 20, ods. 21 a ods. 22), zadržení zásilky (§108), sledování osob a odposlech podezřelých osob (§113 – §117).

Zákon č. 291/2009 o Specializovaném trestním soudu a o změně a doplnění některých zákonů. Specializovaný trestní soud převzal agendu Speciálního soudu, který byl zrušen. Hlavním posláním tohoto soudu, který sami občané Slovenska nazývají protimafiánský, je boj proti korupci a organizovanému zločinu.

Mezi další dokumenty patří Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (New York 2003), zveřejněná ve Sbírce zákonů pod číslem 434/2006 a Úmluva o boji s podplácením veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích, zveřejněná ve sbírce zákonů pod číslem 318/1999.

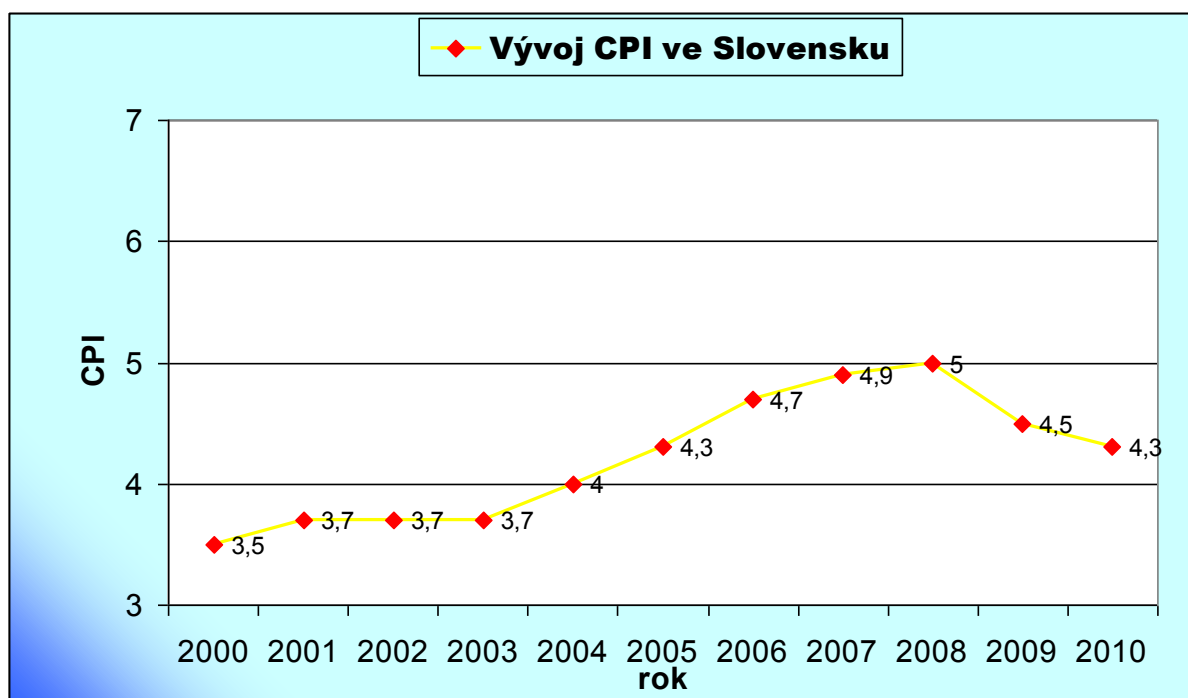
Nelze také opomenout Národní program boje proti korupci, který byl schválen usnesením vlády Slovenské republiky č. 461 z 21 června 2000 a Akční plán boje proti korupci, jenž byl schválen usnesením vlády Slovenské republiky č. 949 z 22. listopadu 2000. Akční plán se odvíjí od cílů Národního programu boje proti korupci a předpokládá pravidelné monitorování, hodnocení účinnosti a návrhy řešení jako opatření vedoucí ke snížení korupce v zemi.

Slovensko nebylo zahrnuto do průzkumu GBK 2010, ovšem z průzkumu veřejného mínění agentury FOCUS pro TIS je podle občanů Slovenska korupce vážným problémem. Nejvíce je korupcí zasaženo zdravotnictví, následují ministerstva a soudy. Mezi nejrozšířenější formy korupce patří nepotismus, úplatkářství a klientelismus. (FOCUS, 2009)

Občané Slovenska nebyli v minulých letech spokojeni s laxním přístupem vlády Roberta Fica k boji proti korupci (tato vláda nesestavila ani vlastní protikorupční program). Kritika přicházela i ze strany Transparency International, která upozorňovala především na růst tzv. velké korupce v posledních letech.

S novou vládou v čele s Ivetou Radičovou přišlo oživení v boji proti korupci. Od 1. ledna 2011 jsou povinny státní úřady, města, obce a všechny ostatní veřejné instituce zveřejnit všechny uzavřené smlouvy na svých webových stránkách. Dne 1. března nabyla účinnosti také novela zákona o veřejných zakázkách (25/2006 Sb.), která by měla zvýšit transparentnost v zadávání veřejných zakázek.

Graf 3.14: Vývoj CPI ve Slovensku

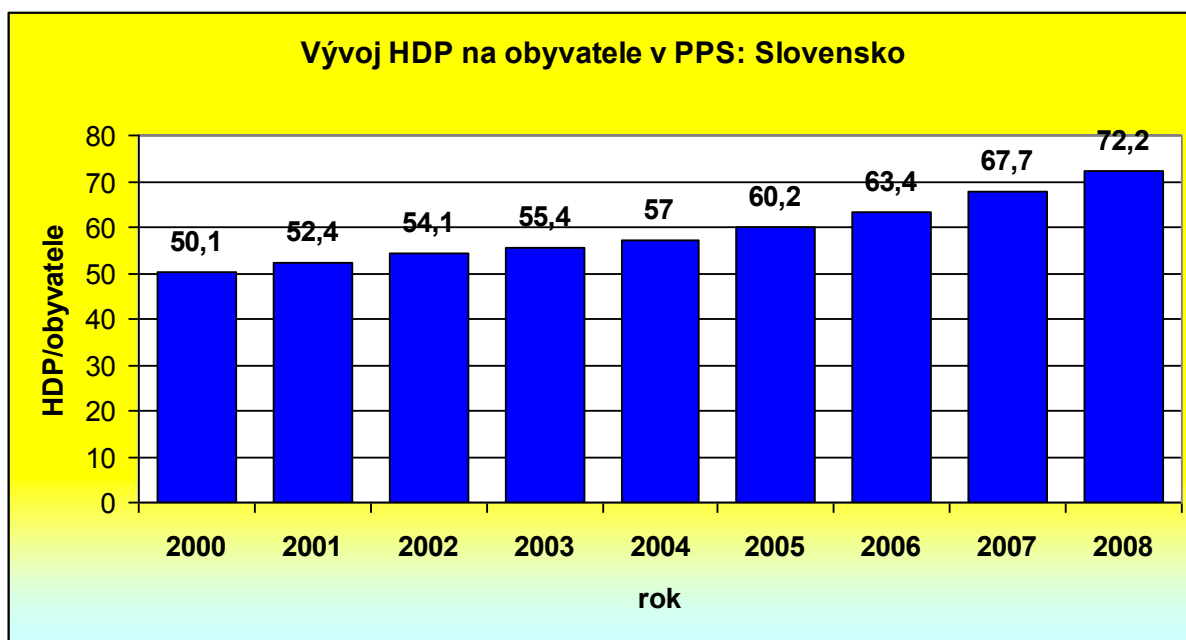

Zdroj: TIC, vlastní úprava

V grafu 3.14 vidíme, že z poměrně nepříznivých hodnot indexu CPI v prvních letech nového tisíciletí se Slovensko dostávalo postupným růstem skoré až na hodnotu 5 v roce 2008. V následujícím roce však zřejmě muselo dojít k radikální změně vnímání korupce na Slovensku, neboť skoré činilo jen 4,5. Trend dosavadního růstu byl tak přerušen a Slovensko se v roce 2009 zařadilo mezi devět států s největším poklesem skoré.

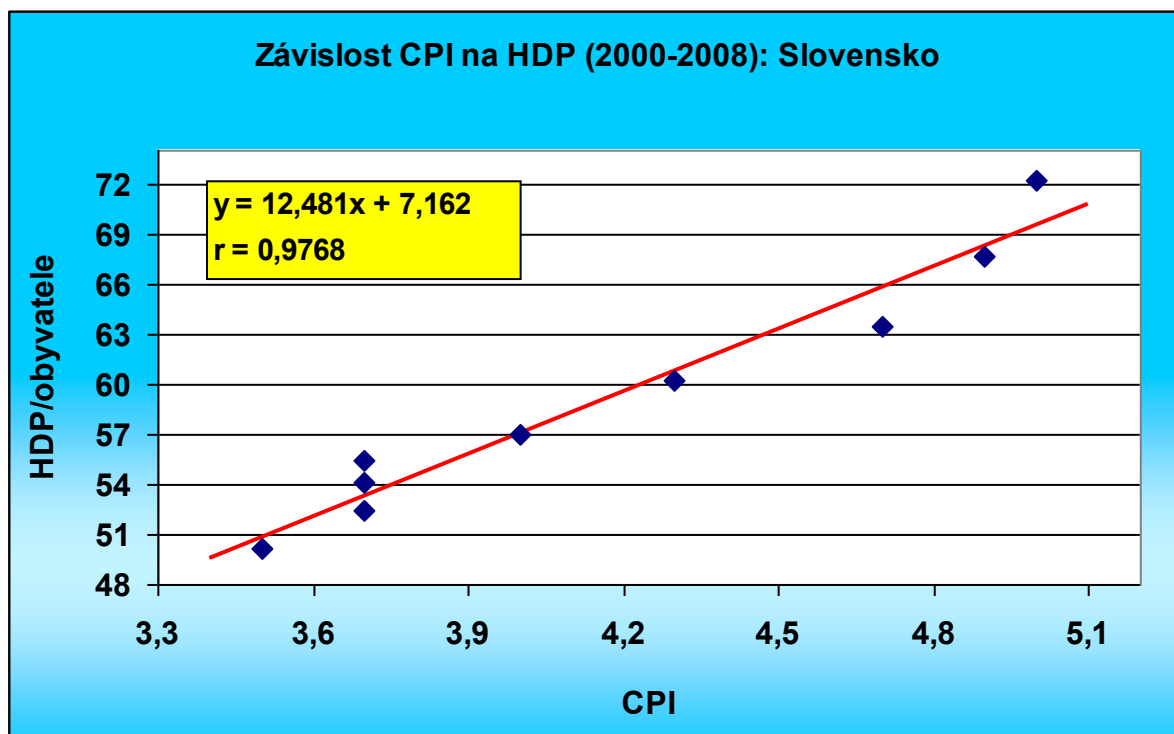
Graf č. 3.15 nám ukazuje, že HDP na obyvatele se ve sledovaném období neustále zvyšovalo. Při pohledu na graf č. 3.16 je více než jasné, že v případě Slovenska se hypotéza potvrdila. U ukazatelů existuje vysoká míra korelace.

Graf 3.15: Vývoj HDP na obyvatele v PPS: Slovensko

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava

Graf 3.16: Závislost CPI na HDP (2000-2008): Slovensko

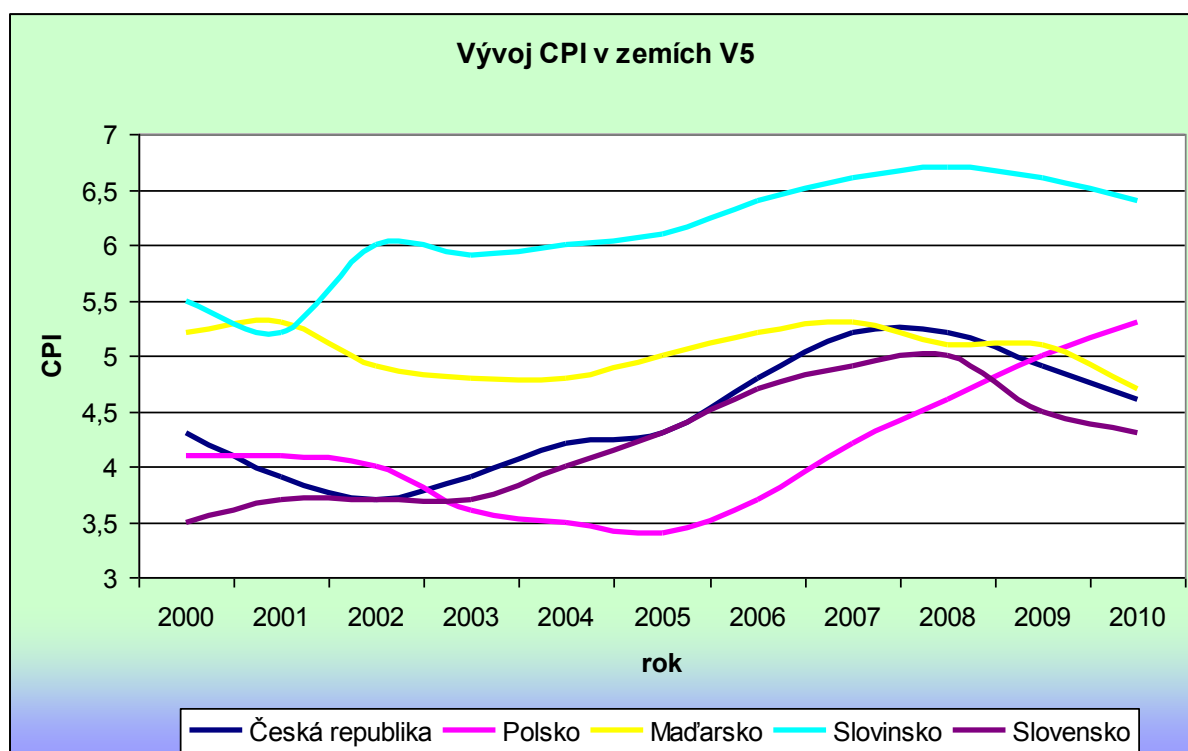
Zdroj: Český statistický úřad, TIC, vlastní úprava

3.6 Shrnutí

Ve své práci se věnuji vývoji korupce v časovém období let 2000 – 2010. Chceme-li však pochopit utváření korupčního klima v těchto letech, musíme nahlédnout hlouběji do minulosti. Všechny země v mém výběru patří mezi post-komunistické státy, které prošly transformací. I tento historický fakt musíme zohlednit, chceme-li pochopit utváření korupčního klima v těchto státech. Korupce v Česku, ale i v dalších státech světa, nejvíce zapustila své kořeny za doby socialismu. Jelikož se centrálně plánované ekonomiky vyznačují nedostatečnou produkcí, existuje v nich velký převis poptávky po určitých statcích. Zajištění přístupu k nedostatkovému zboží bylo pro mnoho obyvatel velkou motivací ke korupčnímu jednání. *„Korupce v reálním socialismu rozhýbávala celá ekonomická odvětví. Dodavatelsko-odběratelské vztahy fungovaly na bázi černých fondů a institucí profesionálních úplatkářů, kterým se oficiálně říkalo „nákupčí“ (Fryč, 1999, str. 32). Lidé si na podplácení zvykli, protože začalo být na denním pořádku. Korupce se tak stala tradicí, která přetrvává i v současné demokracii.*

Po rozpadu centrálně plánovaných ekonomik v zemích střední a východní Evropy muselo dojít k ekonomické transformaci, tedy k přechodu ze systému centrálního plánování na tržní hospodářství. Tato dozajista specifická operace znamenala liberalizaci cen, liberalizaci zahraničního obchodu, privatizaci státního majetku a kompletní změnu právního rámce. Což s sebou přineslo samozřejmě spousty pozitiv, ale zároveň i několik negativ. Na jedné straně bylo korupční jednání do jisté míry eliminováno rozpadem struktur starého režimu, na straně druhé tu však neexistovala nová pravidla chování a sankce za jejich porušení, bez nichž se nedalo účinně bojovat proti hospodářské kriminalitě a zločinu obecně. Nové zákony musely být několikrát novelizovány, neboť se ukázaly jako nefungující. Nestabilita systému a stav právní nejistoty v období transformace tranzitivních ekonomik tak zapříčinily vznik nových příležitostí ke korupčnímu jednání. Dle Volejníkové se korupce v tomto období výrazně přesunula z oblasti služeb a obchodu do sféry veřejné správy a administrativy, kde se ve velké míře vyskytuje i v současnosti. Transformační korupce je sice z velké části odstraněna s ukončením transformačních procesů, avšak má neblahé dopady na vnímání korupce veřejností po několik následujících let (Volejníková, 2007).

Graf 3.17: Vývoj CPI v zemích V5

Zdroj: TIC, dostupné z www.transparency.cz, vlastní úprava

Z grafu č. 3.17 uvedeného výše lze porovnat vývoj CPI v těchto zemích. Je možné vysledovat, že v letech 2005 a 2006 nastává zlepšení a hodnoty indexu CPI jsou na vzestupu u všech sledovaných zemí. Před vstupem do Evropské Unie totiž muselo dojít ke snížení vlivu korupce v těchto státech, jelikož zlepšení v této oblasti bylo jedním z kritérií vstupu. Zde tak zaznamenáváme rozvoj protikorupčních opatření, jež měla učinit ekonomické prostředí transparentnějším. Za kladný vývoj v těchto letech tedy vděčíme hlavně spolupráci s mezinárodními organizacemi (ratifikace Občanskoprávní úmluvy o korupci, členství v GRECO¹ a EUROPOLU, účast na projektu OCTOPUS II² a další). Přes mnohá opatření se Evropská Unie v oblasti korupce stále potýká s velkými problémy, a to nejen u nových členů.

Během posledních dvou let sledovaného období hodnoty CPI klesají. Vezmeme-li v úvahu časové zpoždění indexu CPI, tak můžeme spekulovat o souvislosti s hospodářskou krizí z roku 2008, která se ani těmto ekonomikám nevyhnula. Snížení odbytu firem, znamenalo menší zisky, propouštění a pokles investic. Podnikatelé se v době krize snaží

¹ GRECO - Skupina států proti korupci

² OCTOPUS II: Pokračování programu OCTOPUS I Evropské Komise a Rady Evropy. Je zaměřen na boj s korupcí v zemích východní a střední Evropy

především přežít, a to s co nejmenšími ztrátami svých zisků. Existuje zde tedy velká motivace ke korupčnímu chování v podobě záchrany podniku. Podobně na tom jsou zaměstnanci, kteří mají obavy ze ztráty pracovního místa. Přesvědčit svého nadřízeného nebo zaměstnavatele o tom, že jste pro něj nenahraditelný lze nejen kvalitním pracovním výkonem, ale i podstrčenou obálkou či bezmeznou loajalitou. Dalo by se tedy říci, že lidé jsou v době krize ke korupčnímu chování více tolerantní a náchylnější. V Polsku index nepřestával růst ani v posledních letech, je však pravdou, že polská ekonomika byla ze zemí V5 zasažena krizí nejméně, jelikož polské hospodářství není tolik otevřené.

Pravdivost hypotézy, že se zvyšující se ekonomickou úrovní dochází ke snížení míry korupce, na základě zjištěných výsledků nelze potvrdit. V případě ČR, Slovenska a Slovinska se ukázala poměrně silná přímá lineární závislost mezi úrovní korupce a HDP na obyvatele těchto zemí. Ovšem u Polska byla korelace indikátorů hodnocena jako nevýznamná, a v případě Maďarska dokonce existuje nepřímá lineární závislost byť ovšem velmi slabá. Zvyšující se ekonomická úroveň má jistě určitý pozitivní vliv na rozsah korupčního jednání v zemi ale je zapotřebí si uvědomit, že je to jen jeden z mnoha faktorů, které působí na míru korupce.

Z výše uvedeného lze konstatovat, že situace v těchto zemích není příznivá a s výjimkou Slovinska se jedná o státy se silným korupčním klima. Stejného názoru je i větší část respondentů z průzkumu GBK 2010 a odpovídá tomu i umístění států v žebříčku CPI. Největším problémem zůstává zejména malá korupce ve zdravotnictví a municipalitách, do popředí se ale stále více dostává politická korupce.

4. Řešení problému korupce

Nepříznivá situace současného stavu korupce v České republice, ale i ve světě, dozajista představuje závažný problém, který s sebou přináší mnoho negativních jevů jako rozrůstání organizovaného zločinu, pokles výkonu ekonomiky, podkopání základů demokracie.

Přestože je korupce v mnoha zemích světa všeobecně odsuzována, stále se jí nedaří výrazněji omezit. To je dáno především zdeformovaným žebříčkem hodnot společnosti. Každý bychom se tedy měli zamyslet hlavně nad sebou, zda si plně uvědomujeme důsledky korupčního jednání, neboť v konečném součtu se dotýkají především nás, daňových poplatníků. Proto je třeba širokou veřejnost důrazně upozornit na konsekvence takového chování a jejich dopad na občany samotné. Jinak se lidé budou i nadále od tohoto problému distancovat, místo aby byli nápomocni při jeho řešení. Ten, kdo toleruje korupci, okrádá sám sebe.

Morální obraz společnosti může vylepšit vláda, neboť demokraticky zvolení zástupci by měli představovat skutečnou elitu národa. Opak je pravdou, což si myslí, dle výsledků průzkumu společnosti GfK Czech, i většina lidí. Ale ať už je vláda jakákoli, je to právě ona, kdo může nejvíce napomoci snížení míry korupce v zemi pomocí přijetí efektivních protikorupčních opatření. Dnes již víme, že úplná eliminace korupce není možná. Boj s korupcí je běh na dlouhou trať. Je proto třeba stanovit si reálný cíl a následně jej naplnit. Protikorupční opatření musí být v očích občanů úspěšná, jinak ztratí zájem na účasti v boji proti korupci a v horším případě sami mohou začít uplácet, neboť vědí, že současná opatření jsou neefektivní a riziko odhalení je minimální.

V tabulce 4.1 můžeme vidět, jak si Česká republika stojí při hodnocení ukazatelů Governance Matters (GM). Zatímco v úrovni demokracie, politické stability, výkonnosti vlády, kvalitě regulace a právním řádu dosahujeme celkově uspokojivých hodnot, v kontrole korupce dlouhodobě zaostáváme i za méně vyspělými státy. Jak pozorujeme z grafu 4.1, v roce 2009 byla ČR v oblasti kontroly korupce mezi zeměmi V5 předposlední před Slovenskem.

Kontrola korupce tedy nepatří mezi silné stránky České republiky. Což je také důsledkem neschopnosti, či nezájmu minulých vlád prosadit některá opatření, jež představují základní pilíře v boji proti korupci především v západních zemích. Nepochopitelný je také fakt, že v několika případech byla protikorupční legislativa schválena, avšak do praxe nebyla uvedena (např. zákon o státní službě).

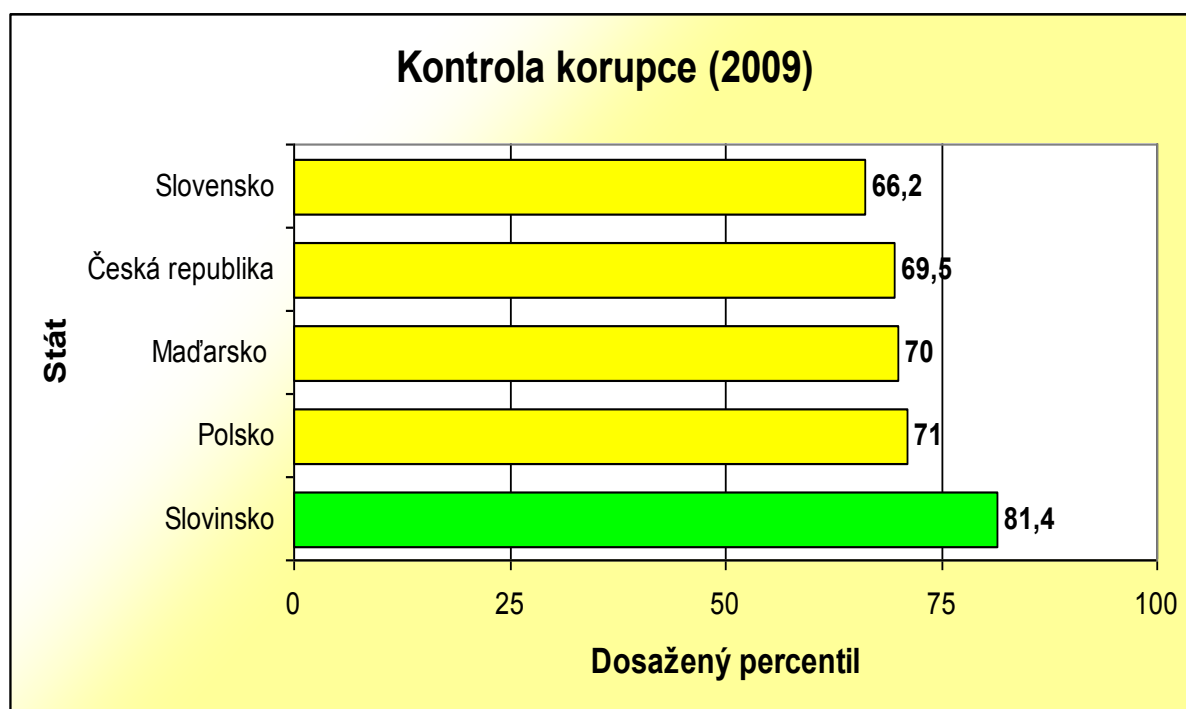
Tato kapitola je tedy věnována protikorupčním opatřením, novelám zákonů a programům, jež by v budoucnu měly vést ke zlepšení v oblasti potírání korupce.

Tab. 4.1: Hodnoty indexu GM pro Českou republiku

Hodnoty indexu GM pro Českou republiku										
UKAZATEL	ROK	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Úroveň demokracie (GM1)	percentil	71.6	78.8	79.8	79.8	76.4	78.8	77.4	82.7	82.9
	skóre	+0.72	+1.00	+1.04	+0.97	+0.92	+1.00	+1.00	+1.04	+1.06
Politická stabilita (GM2)	percentil	66.3	82.2	76.4	69.7	75.0	81.3	81.7	83.3	81.1
	skóre	+0.64	+1.00	+0.92	+0.75	+0.87	+1.00	+0.97	+1.03	+0.92
Výkonnost vlády (GM3)	percentil	74.8	77.7	75.2	75.7	81.1	83.0	78.3	80.2	79.0
	skóre	+0.66	+0.84	+0.77	+0.80	+1.01	+1.06	+0.89	+0.96	+0.98
Kvalita regulace (GM4)	percentil	77.6	84.4	84.9	80.0	83.4	83.4	82.5	85.5	86.2
	skóre	+0.75	+1.16	+1.16	+1.07	+1.11	+1.11	+1.04	+1.14	+1.25
Právní řád (GM5)	percentil	71.4	75.2	77.6	73.3	76.7	72.9	77.1	78.9	81.1
	skóre	+0.72	+0.83	+0.92	+0.80	+0.87	+0.85	+0.87	+0.89	+0.96
Kontrola korupce (GM6)	percentil	64.6	68.9	70.9	69.4	70.4	67.5	65.2	66.7	69.5
	skóre	+0.33	+0.41	+0.56	+0.51	+0.60	+0.39	+0.31	+0.36	+0.46
Státy jsou ohodnoceny v intervalu < -2,5 až 2,5 >, přičemž čím vyšší hodnota ukazatele, tím lépe je kvalita správy v dané oblasti vnímána.										
<div>50. - 75. percentil</div> <div>75. - 90. percentil</div>										

Zdroj: Světová banka, vlastní úprava

Graf 4.1: Subindex kontroly korupce pro skupinu zemí V5

Zdroj: Světová banka, vlastní úprava

4.1 Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012

Nová strategie vlády připravená ministerstvem vnitra obsahuje celkem 58 bodů a politickou i ekonomickou veřejností je považována za velmi ambiciózní. Důraz je kladen zejména na zlepšení v oblasti veřejné správy, v moci zákonodárné i soudní nebo na vzdělávání zaměstnanců veřejného sektoru v oblasti boje proti korupci. Vláda chce postupným přijímáním jednotlivých preventivních a represivních opatření stanovených ve strategii předcházet vzniku korupčních příležitostí.

Priority vládní strategie na období let 2011 a 2012

- Novela zákona o veřejných zakázkách.
- Přijetí zákona o úřednících zajišťující odpolitizování, profesionalizaci a stabilizaci veřejné správy.
- Zavedení přísnějších pravidel pro nakládání s majetkem obcí a krajů.
- Úprava podmínek pro nakládání s majetkem právnických osob zřizovaných státem nebo územními samosprávnými celky a společností s majetkovou účastí státu.

- Posílení kontrolních pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu ve vztahu k územním samosprávným celkům.
- Pokračování a dokončení elektronizace agend provozovaných v rámci veřejné správy.
- Zefektivnění systému svobodného přístupu k informacím.
- Posílení nezávislosti a odpovědnosti státního zastupitelství za výkon svěřené pravomoci.
- Předložení návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.
- Posílení restitutivní funkce trestního řízení včetně odčerpání výnosů.
- Analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů korupčního jednání.

4.2 Změny ve státní správě

Státní správa je příliš komplikovaná a neefektivní. Procesy vyřizování záležitostí jsou příliš zdoluhavé a lidé si k jejich urychlení pomáhají úplatky. Je potřeba zajistit větší efektivitu fungování úřadů a také musí dojít k přehodnocení základních předpisů a nařízení upravujících její činnost.

Korupce je také důsledkem zbytečné byrokracie. Proto je zapotřebí zúžit státní správu - tedy odstranit zbytečné úřady a u ostatních zabezpečit průhlednost jejich fungování.

Zlepšit by se měl také výběr úředníků. Zejména vysoké pozice by měly být obsazovány již profesně zdatnými úředníky a jejich výkonnost a loajalita vůči státu, nikoliv politickým stranám, by měla být podpořena vhodným platovým ohodnocením.

Pravidelně po každých volbách dojde s obměnou politiků také k obměně velké části úředníků státní správy. Tento fakt je způsoben snahou vítězné strany nebo koalice získat co největší podíl na moci a kontrole státního aparátu. Změny bychom se mohli dočkat s platností tzv. služebního zákona, který by vliv politiků na státní správu do jisté míry omezil. **Zákon o státní službě** byl sice přijat v roce 2002, ale účinnosti doposud nenabyl. Naposledy byla odložena na 1. ledna 2012. Nejspíše ovšem dojde k jeho zrušení, vláda totiž hodlá vypracovat nový zákon (tzv. úřednický zákon), který by se týkal i úředníků samospráv. V tomto zákoně se také počítá se zákazem vykonávání funkcí v politických stranách, zákazem podnikání nebo s kariérním růstem úředníků. S platností zákona by tak mohlo začít budování stabilní, profesionální státní správy s větší nezávislostí na politických poměrech v zemi.

4.3 Úmluva OSN v boji proti korupci (United Nations Convention against Corruption)

Tato úmluva byla přijata Valným shromážděním OSN v roce 2003 jako vůbec první univerzální mezinárodní dokument o potírání korupce. Doposud podepsalo úmluvu 144 států světa. Česká republika ji podepsala dne 22. 4. 2005, dodnes však není ratifikována.

Ratifikace smlouvy by mohla přinést zlepšení především v oblasti zadávání veřejných zakázek a spravování veřejných financí, dále také přispět ke zvýšení transparentnosti veřejné správy a zamezení obchodování s vlivem. Úmluva také poměrně přesně definuje, kdo je to veřejný činitel (David, V.; Nett, A., 2007).

Smlouva nemohla být v minulosti ratifikována, protože chyběla legislativa upravující trestní odpovědnost právnických osob. To se snad v blízké budoucnosti změní, neboť vláda 23. 2. 2011 schválila návrh **zákona o trestní odpovědnosti právnických osob**. Zákon by tak mohl začít platit ještě před koncem roku 2011. Česká republika je jedním z mála států v Evropské unii, kterým tato legislativa chybí. Dle návrhu zákona by byla právnická osoba trestně odpovědná, pokud by její pracovníci v souvislosti s výkonem práce pro firmu porušili trestní právo. Jako sankce za protiprávní jednání jsou v návrhu stanoveny např.: peněžní pokuty, zákaz přijímání dotací, zákaz účasti ve veřejném výběrovém řízení nebo zrušení právnické osoby. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a Úmluva OSN v boji proti korupci představují účinné zbraně pro boj s korupcí, které má k dispozici většina států Evropské unie. Pro efektivnější potírání korupce v České republice považují aplikaci těchto opatření za nezbytné.

4.4 Zavádění etických kodexů

Zavádění etických kodexů je další možností, jak předejít korupčnímu jednání. Etický kodex je „*písemný, veřejný vnitrostátní dokument státního či nestátního právního subjektu obsahující souhrn platných pravidel chování osob nebo členů tohoto subjektu*“ (David, V.; Nett, A., 2007, str. 56).

Etické kodexy nám ukazují jaké chování zaměstnanců veřejné správy nebo firem je žádoucí a jaké nikoliv. Pro zaměstnance by měl kodex být návodem k řešení neobvyklých situací s osvědčenými metodami postupu. Zavádění etických kodexů má svůj význam, jen

pokud budou za jeho případné porušení hrozit sankce. Při nástupu do zaměstnání musí zaměstnanec písemně potvrdit souhlas s dodržováním kodexu a s následky jeho porušení.

Etický kodex stavící jen na morální povinnosti ztrácí s pomalu upadající poctivostí společnosti svůj význam.

Etické kodexy musí být zavedeny nejen v celé státní správě, ale i v soukromém sektoru. Každý podnik by tak do budoucna měl mít svůj vlastní závazný etický kodex a dbát na jeho správné dodržování. Firma s vlastním vynutitelným etickým kodexem tak navenek ukazuje svou důvěryhodnost a záruku profesionálního jednání.

4.5 Protikorupční linka 199

Za další významný krok v boji proti korupci považují zřízení protikorupční linky 199. Ta vznikla na základě Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006 až 2011. Dříve byla linka provozována TIC, ale od roku 2011 převzalo tuto iniciativu občanské sdružení Oživení. Finanční zdroje na provoz poskytuje ministerstvo vnitra, linka je tedy bezplatná. Zkušební provoz protikorupční linky byl zahájen v srpnu 2007 a od března 2008 funguje dlouhodobě. V pracovní dny je linka od 9 do 17 hodin obsluhována právníky. Mimo tuto dobu je možné na lince zanechat vzkaz. Účelem linky je především právní podpora občanům, kteří se jakýmkoliv způsobem dostali do styku s korupcí. Protikorupční linka tak představuje jeden ze způsobů jak do boje proti korupci zapojit samotné občany.

V roce 2010 bylo číslo linky 1999 vytočeno v 9143 případech. Od tohoto čísla je však třeba odečíst 2850 kontaktů, které byly volajícím ukončeny před spojením s operátorem, nebo se jednalo o omyl. I přesto došlo oproti roku 2009 k nárůstu o více než 2500 vytočení, při nichž byl navázán telefonický kontakt s operátorem. To svědčí o rozšíření protikorupční linky do podvědomí občanů a jejich zvyšující ochotě zapojit se do boje proti korupci (Zpráva o provozu protikorupční linky 199 za období od 1. ledna do 31. prosince 2010).

4.6 Zákon o veřejných zakázkách 137/2006 Sb.

Korupce v oblasti zadávání veřejných zakázek je v Česku dlouhodobě závažným problémem.

K 1. 1. 2011 nabyla účinnosti novela zákona o veřejných zakázkách, ale Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) společně s Národní ekonomickou radou vlády (NERV) již pracují

na další novele, která by dle očekávání měla začít platit počátkem roku 2012. Podle návrhu novely by mělo dojít ke snížení a sjednocení maximální částky na 1 mil. Kč bez DPH u zakázek, na něž nemusí být vypsáno výběrové řízení. Počítá se i s dvojnásobným zvýšením pokut za správní delikty dodavatelů a zrušením soutěžního dialogu jako jedním z druhů zadávacího řízení. Nově by také měl být zaveden pojem významná veřejná zakázka, jejíž předpokládaná hodnota by měla činit nejméně 300 mil. Kč. Takovéto zakázky má hodnotit panel expertů, jehož posudky by dle prvních kalkulací přišly stát zhruba na 15 mil. korun. Dle TIC se na veřejné zakázky v Česku ročně vydá kolem 600 miliard korun. Opatření v novele můžou podle expertů MMR státu ušetřit 60 - 90 miliard Kč, které by jinak šly na účet potencionálních pachatelů korupčního jednání.

V ČR by měl být přijat kvalitní zákon o veřejných zakázkách, jenž zabrání zbytečným únikům financí ze státní pokladny a stanoví jasná pravidla zadávacích procesů, která učiní celý systém zadávání veřejných zakázek transparentnějším. Jako ještě lepší řešení se dle mého názoru jeví účelnější vynaložení prostředků. Častokrát slyšíme o realizaci výstavby budov, cest nebo veřejných statků, které nejsou odpovídajícím způsobem využívány a společnost z nich má jen malý či žádný užitek. Zamítnutím realizace projektů s nejistou mírou efektivity a veřejné prospěšnosti dojde ke snížení objemu veřejných zakázek, čímž se ušetří peníze z veřejných rozpočtů a zároveň nevznikne prostor pro korupci.

4.7 Whistleblowing

Jednou z priorit ve vládní strategii je analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů korupčního jednání.

Whistleblowing, z anglického „to blow the whistle“ (zapískat na píšťalku), představuje situaci, kdy stávající nebo bývalí zaměstnanci nějaké organizace upozorní na nekalé, ilegální praktiky na pracovišti a obrátí se na instituce nebo orgány, které mohou oznamovanou skutečnost, zpravidla ohrožující veřejný zájem, prověřit a případně zasáhnout (Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice, 2009).

Na podporu těchto informátorů musí být do budoucna vytvořeny nové způsoby jak nahlásit korupci, neboť zaměstnanci se často bojí podat oznámení na svého kolegu vedoucímu, nebo na vedoucího jeho nadřízenému z důvodu neadekvátní reakce a ze své

loajality ke spolupracovníkům a vedení úřadu či firem o tom nechtějí informovat policii. Whistleblowerům je potřeba zajistit anonymitu a plnou právní ochranu.

Jako jedno z možných řešení se v takových případech nabízí využití protikorupční linky. Zaměstnanec zde může zcela anonymně hovořit s právním asistentem o poměrech panujících v jeho zaměstnání. Dozví se, zda li je vůbec popisované jednání korupcí, a operátor ho seznámí s možnostmi dalšího postupu.

4.8 Test integrity

Zavedení tohoto opatření znamená vyzkoušet připravenost osoby řídit se zákony. Podle TIC je možné provést test integrity dvojím způsobem. Prvním je zavést institut kontroly majetkových poměrů. K jeho použití by mělo dojít, pokud bude existovat důvodné podezření, že si veřejný funkcionář žije nad poměry zákonného příjmu a nedokáže vysvětlit původ svého majetku. Druhým je zavedení institutu předstírané nabídky úplatku. Jeho použití by opět mělo být podmíněno důvodným podezřením z korupčního jednání (Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, 2008).

Test integrity funguje například v Polsku nebo USA. U nás se jej zavést do praxe zatím nepodařilo. Ovšem v zákoně o policii ČR 273/2008 Sb. je ustanoven institut zkoušky spolehlivosti, kterou provádí Inspekce policie ČR. Zkouška spolehlivosti simuluje rutinní pracovní situaci a zkoumá, zda si při ní testovaná osoba počíná profesionálně či nikoliv. Toto opatření ovšem nepočítá oproti testu integrity s možností provokace trestné činnosti. I přesto mají dle mého názoru dostatečný preventivní účinek a motivují k řádnému výkonu povolání policisty. Proto považuji za dobrou zprávu, že vláda dle strategie v boji proti korupci do budoucna počítá se zavedením zkoušek spolehlivosti i pro ostatní zaměstnance orgánů veřejné moci.

4.9 Regulace Lobbyingu

Problematika lobbyngu již byla nastíněna v druhé kapitole. Zatímco v mnoha západních zemích je lobbying legitimní a rutinní součástí rozhodovacího procesu, občany ČR je mylně považován za nástroj korupčního jednání. Pravda je taková, že lobbying může snadno přerůst v korupci, zvláště při absenci kvalitní regulace tohoto jevu, což je přesně případ ČR. Podle strategie vlády v boji proti korupci má být do konce roku 2012 provedena analýza komplexní

právní úpravy v oblasti lobbingu. Cílem analýzy je zjistit jaký by byl nejvhodnější způsob regulace lobbingu v podmínkách České republiky.

Čeští zákonodárci by se při řešení problému regulace lobbingu mohli nechat inspirovat USA, které v tomto směru mají bohaté zkušenosti. Američtí zákonodárci jsou pod pohrůžkou pokuty povinni každý rok předkládat majetková přiznání. Firmy a lobbisté se musí povinně registrovat, uvést pro koho pracují a kdo je platí. Dále jsou povinni každého čtvrt roku podávat zprávu o své činnosti. Pro některé skupiny organizací je lobbying zakázanou činností. Také je stanovena doba, po kterou se bývalí veřejní činitelé nesmějí stát lobbisty. Velkým plusem je i široká a výstižná definice lobbisty. (Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky, 2007)

Některá z těchto opatření byla v různé podobě modifikována do návrhu zákona o lobbingu, který se na začátku roku 2010 snažila prosadit ČSSD, KSČM a strana zelených. Zákon byl nakonec zamítnut senátem z důvodu mnoha nejasností. Samostatný zákon o lobbingu má v EU jen Polsko, Maďarsko a Litva.

Přijetí kvalitních opatření k regulaci lobbingu by mohlo vést ke snížení zejména velké korupce. Dle mého názoru ale ani ta nejpřísnější regulace nezabrání odstranění korupčního chování v této oblasti. Hranice mezi lobbingem a korupční jednáním je velice tenká a každý, kdo bude mít potřebnou motivaci, nebude váhat a překročí ji.

5. Závěr

Korupce představuje podle mnoha expertů (ať už ekonomové, politologové či sociologové) jeden z nejzávažnějších problémů sužujících naši společnost. Jedná se o nákazu, která zamořila celý svět. Objevit účinnou léčbu se doposud nepodařilo i z toho důvodu, že korupce je poměrně obtížně rozpoznatelná. Její následky představují značné škody ve veřejných rozpočtech, v základech demokracie i morálce společnosti. Za důsledky korupčního jednání tak více či méně zaplatí nepochybně každý z nás. Jen několika málo vyvoleným jedincům přinese zisk, těm, kteří se na korupci podílejí.

Přestože je korupce zejména v poslední době velmi diskutovaným problémem a existuje poměrně mnoho opatření k potírání korupčního jednání, tak se stále nedaří najít řešení, jež by vedlo k nějakému razantnějšímu snížení stále neuspokojivé míry korupce.

V teoretické části jsem nejprve charakterizoval korupci, zabýval jsem se otázkou nejednotnosti autorů, národních i nadnárodních institucí a organizací v definování korupčního jednání a uvedl několik zásadních definicí vycházejících ze základních aspektů tohoto jevu. Dále jsem vymezil pojmy související s korupčním jednáním, nastínil typologii a příčiny vzniku korupce a poukázal na nesnadné měření korupce. Zjistit korupci už je samo o sobě nelehké, natož ji účinně kvantifikovat. A tak bychom měli k výsledkům výzkumů, snažících se změřit míru korupce, přistupovat s velkou rezervou, neboť jejich vypovídací schopnost není nejlepší. Pravděpodobně nejvhodnější a zajisté i nejrozšířenější metodou měření korupce je index vnímání korupce CPI, který vychází z expertních hodnocení a eliminuje tak zkreslené představy laické veřejnosti o míře korupce, které jsou ovlivněny přílišnou medializací korupčních skandálů. Tento index byl využit při komparaci míry korupce ve státech V5.

V praktické části jsem se zaměřil na analýzu vývoje korupčního klima a indexu vnímání korupce CPI v zemích V5 v období let 2000 – 2010, což bylo hlavním cílem této práce. Co se týče míry korupce, Česká republika stále zaostává i za méně vyspělými státy, což potvrzují i indexy CPI, GM a koneckonců i samotní občané coby respondenti průzkumu GBK 2010 nebo GfK Czech.

Pomocí metody korelační analýzy jsem se na příkladu zemí V5 pokusil ověřit pravdivost tvrzení, že se zvyšující se ekonomickou úrovní státu dochází ke snížení míry korupce.

V případě ČR, Slovenska a Slovinska se ukázala poměrně silná přímá lineární závislost mezi úrovní korupce a HDP na obyvatele těchto zemí. U Polska byla korelace indikátorů hodnocena jako nevýznamná, a v případě Maďarska dokonce existuje nepřímá lineární závislost byť ovšem velmi slabá. Pravdivost hypotézy tedy nemohu potvrdit. Zvyšující se ekonomická úroveň má jistě určitý pozitivní vliv na rozsah korupčního jednání v zemi ale je zapotřebí si uvědomit, že je to jen jeden z mnoho faktorů, které působí na míru korupce. Při objektivním hodnocení úrovně korupce v jakémkoliv státě tak musíme vzít v úvahu širokou škálu činitelů, jež na ni působí. Spíše než od ekonomické úrovně se bude míra korupce odvíjet např. od kvality institucionálního prostředí.

Dílčím cílem práce bylo charakterizovat a zhodnotit chystané změny v oblasti protikorupčních opatření a navrhnout východiska řešení současné situace.

Podle subindexu GM controll of corruption v oblasti kontroly korupce dlouhodobě zaostáváme. To by se do budoucna mohlo změnit, pokud se podaří naplnit priority Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012. Počítá se např. s přijetím zákona o trestní odpovědnosti osob, zákona o úřednících nebo další novelizací zákona o veřejných zakázkách. Vláda by se měla zaměřit především na zlepšení v oblasti státní a veřejné správy. Měl by být kladen větší důraz na vybudování stabilní, profesionální státní správy, jež bude nezávislá na politických poměrech v zemi. Musí tak konečně dojít k přijetí zákona o státní službě, jehož platnost je neustále oddalována pod různými záminkami, nebo k jeho brzkému nahrazení novým, propracovanějším zákonem.

Doporučují také zavedení testu integrity nebo alespoň zkoušek spolehlivosti. Tato opatření, dle mého názoru představují velice silný prostředek prevence korupce. Velký nedostatek spatřuji též v neexistenci pravidel pro lobbying, který se v podmínkách ČR stává synonymem korupčního jednání.

Tímto považuji cíle práce za splněné.

Dosavadní kroky minulých vlád nepřinesly převratné změny v oblasti zlepšení míry korupce. Postoj současné vlády Petra Nečase ve vztahu k boji proti korupci je přinejmenším diskutabilní. Proto doufám, že se složitá politická situace v ČR brzy uklidní a vláda bude co nejdříve pokračovat v realizaci strategie boje proti korupci. Přijetí kvalitních preventivních a represivních opatření je v podmínkách České republiky jedinou možností, jak snížit výrazněji míru korupce.

Seznam použité literatury:

1. BAŽANTOVÁ, I. *Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky*. 1.vyd. Praha: Prospektrum, 2007, 131 s. ISBN 978-80-7175-144-1
2. DAVID,V.; NETT, A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*.1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 354 s. ISBN 978-80-7179-562-9.
3. FRIČ, P. a kol. *Korupce na český způsob*. 1. vyd. Praha: G plus G, 1999. s. 302. ISBN 80-86103-26-9.
4. HENDL, J. *Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat* 3. vyd. Praha: Portál, 2009. 695 s. ISBN 978-80-7367-482-3
5. CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. 1. vyd. Praha: Linde, 2003. 222 s. ISBN 80-7201-434-X.
6. OTÁHAL, T. Korupce v České republice po roce 1989. Scientia et Societas: Časopis pro společenské vědy a management , 2010, roč. 6, č. 4, s.143 – 157 ISSN 1801 -7118
7. PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 193. ISBN 80-86861-94-5.
8. TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International – Česká republika, 2008. 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.
9. VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 171 s. ISBN 978-80-87001-09-7.
10. VOLEJIKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. 1. vyd. Zeleneč: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1.

11. VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In *KORUPCE Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 13-31.

Elektronické zdroje

12. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *GDP per capita in PPS* [online]. c2011, poslední revize 11. 3. 2011 [cit. 2011-03-13]. Dostupné na WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/eutab/grafy.eurostat?pkod=tsieb010>>
13. EUROPEAN COMMISSION. Study on Corruption within the Public Sector in the Member States of the European Union [online]. c2011, poslední revize 30. 7. 2010 [cit. 2011-03-28]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/crime_studies_en.htm>
14. GfK CZECH. *Nejzkorumpovanější jsou politické strany* [online]. c2011, poslední revize 19. 3. 2011 [cit. 2011-04-11]. Dostupné na WWW: <http://www.gfk.cz/public_relations/press/press_articles/005663/index.cz.html>
15. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Jak definovat pojem korupce?* [online]. c2010, poslední revize 4. 1. 2010 [cit. 2011-03-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>>
16. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Návrh novely zákona o veřejných zakázkách* [online]. c2011, poslední revize 15. 3. 2011 [cit. 2011-04-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.mmr.cz/getdoc/a2a0fc9a-53a0-41f7-a494-26c3523dc146/Navrh-zakona>>
17. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Občanskoprávní úmluva o korupci* [online]. c2010, poslední revize 5. 5. 2010 [cit. 2011-03-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>>

18. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012* [online]. c2010, poslední revize 3. 17. 2011 [cit. 2011-03-17]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>>
19. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Úmluva o boji proti korupci, vztahující se k úředníkům Evropských společenství nebo úředníkům členských zemí Evropské unie* [online]. c2010, poslední revize 5. 5. 2010 [cit. 2011-03-17]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>>
20. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Úmluva Organizace spojených národů proti korupci* [online]. c2010, poslední revize 5. 5. 2010 [cit. 2011-03-17]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>>
21. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Zpráva o provozu protikorupční linky 199 za období od 1. ledna do 31. prosince 2010* [online]. c2007, poslední revize 27. 2. 2011 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-a-legislativa-830237.aspx>>
22. Odbor centrální kontaktní útvar OLAF a boj proti korupci, *Národní program boje proti korupci* [online]. c2011, poslední revize 3. 12. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:
<<http://www.vlada.gov.sk/data/files/7197.pdf>>
23. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Globální barometr korupce – GBK 2010* [online]. c2007, poslední revize 9. 12. 2010 [cit. 2011-03-11]. Dostupné na WWW:
<<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=3032>>
24. TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Global Corruption barometer 2010 report* [online]. c2010, poslední revize 4. 10. 2011 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW:
<http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/gcb/2010/results>

25. TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Global Corruption Report 2009 [online]. c2011, poslední revize 28. 3. 2010 [cit. 2011-03-28]. Dostupné na WWW: <http://www.transparency.org/publications/gcr/gcr_2009>
26. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index plátců úplatků – BPI 2008* [online]. c2007, poslední revize 1. 3. 2009 [cit. 2011-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=3032>>
27. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2000* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=527>>
28. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2001* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=518>>
29. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2002* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=36>>
30. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2003* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=1033>>
31. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2004* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2638>>
32. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2005* [online]. c2007, poslední revize 14. 1. 2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2792>>

33. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2006* [online]. c2007, poslední revize 19. 9. 2007[cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>
34. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2007* [online]. c2007, poslední revize 6. 12. 2007[cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2955>>
35. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2008* [online]. c2007, poslední revize 23. 9. 2008[cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2980>>
36. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2009* [online]. c2007, poslední revize 26. 10. 2010[cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=3018>>
37. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Index vnímání korupce – CPI 2010* [online]. c2007, poslední revize 26. 10. 2010[cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=3030>>
38. TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice* [online]. c2007, 2. 2. 2011 [cit. 2011-02-02]. Dostupné na WWW: <http://old.transparency.cz/pdf/TIC_whistleblowers_2009_cz.pdf>
39. TRANSPARENCY INTERNATIONAL SK. *Percepce korupce na Slovensku* [online]. c2007, poslední revize 26. 10. 2010[cit. 2011-03-14]. Dostupné na WWW: <http://www.transparency.sk/wp-content/uploads/2010/02/FOCUS_Sprava-pre-TIS_november-2009.pdf>

40. WORLD BANK. *Governance Matters 2009 – Worldwide Governance Indicators, 1996-2009* [online]. c2010, poslední revize 10. 1. 2011 [cit. 2011-04-10]. Dostupné na WWW:
<<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>>

Právní úprava korupce – Česká republika

41. Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád* [online]. c2011, poslední revize 4. 7. 2011 [cit. 2011-04-07]. Dostupné na WWW:
<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=141%2F1961+&number2=&name=&text=>>
42. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů* [online]. c2011, poslední revize 4. 7. 2011 [cit. 2011-04-07]. Dostupné na WWW:
<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=40/2009>
43. Zákon č. 273/2008 Sb., *Zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů* [online]. c2010, poslední revize 27. 4. 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné na WWW:
< <http://www.policie.cz/clanek/novy-zakon-o-policii-cr.aspx>>
44. Zákon č. 218/2002 Sb., *Zákon o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů* [online]. c2011 poslední revize 12. 3. 2011,[cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:
<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/sluzebni/>>
45. Zákon č. 159/2006 Sb., *Zákon o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů* [online]. c2011, poslední revize 4. 5. 2011 [cit. 2011-04-05]. Dostupné na WWW:
<http://www.senat.cz/informace/zadosti/zak159_2006.php>

46. Zákon č. 137/2006 Sb., *Zákon o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů* [online]. c2011, poslední revize 4. 7. 2011 [cit. 2011-04-07]. Dostupné na WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=141%2F1961+&number2=&name=&text=>>

Právní úprava korupce - Maďarsko

47. Vyhláška č. 1023/2001. *Vyhláška vlády Maďarské republiky o vládní strategii boje proti korupci* [online]. c2011, poslední revize 5. 3. 2011 [cit. 2011-03-05]. Dostupné na WWW: <www.transparency.hu/files/p/331/8800432820.doc>

48. Zákon IV z roku 1978. *Trestní zákoník Maďarska* [online]. c2011, poslední revize 6. 3. 2011 [cit. 2011-03-06]. Dostupné na WWW: <http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97800004.TV>

49. Zákon CXV z roku 2005. *Zákon o vyhlášení Úmluvy o boji proti korupci úředníků Evropských společenství a úředníků členských států Evropské unie* [online]. c2011, 4. 3. 2011 [cit. 2011-03-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.complex.hu/kzldat/t0500115.htm/t0500115.htm>>

50. Zákon CXXXIV z roku 2005. *Zákon o vyhlášení Úmluvy OSN proti korupci* [online]. c2011, poslední revize 3. 4. 2011 [cit. 2011-03-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.complex.hu/kzldat/t0500134.htm/t0500134.htm>>

51. Zákon XXIV z roku 2003. *Zákon o změně zákonů souvisejících s větší transparentností využívání a kontrolou veřejných financí a veřejného majetku* [online]. c2011, poslední revize 4. 3. 2011 [cit. 2011-03-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.complex.hu/kzldat/t0300024.htm/t0300024.htm>>

Právní úprava korupce: Polsko

52. Zákon z roku 1997, č. 88, bod. 553 *Trestní zákoník Polské republiky* [online]. c2011, poslední revize 6. 3. 2011 [cit. 2011-03-06]. Dostupné na WWW:

<<http://kodeks-karny.org/>>

53. Zákon z roku 2003, č. 111, bod. 1061 *Zákon o změně trestního zákoníku a dalších zákonů* [online]. c2011, poslední revize 7. 3. 2011 [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW:

<<http://www.infor.pl/dziennik-ustaw,rok,2003,nr,111/poz,1061,ustawa-o-zmianie-ustawy---kodeks-karny-oraz-niektorych-innych-ustaw.html>>

Právní úprava korupce - Slovensko

54. Zákon č. 301/2005 Sb., *Trestní řád ve znění pozdějších právních předpisů* [online]. c2011, poslední revize 12. 3. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/trestny-poriadok/>>

55. Zákon č. 300/2005 Sb., *Trestní zákon* [online]. c2011, poslední revize 12. 3. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/trestny-zakon/>>

56. Zákon č. 318/1999 Sb., *Zákon o přijetí Úmluvy o boji s podplácením veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích* [online]. c2011, poslední revize 12. 3. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:

<http://www.skau.sk/data/dbpp_zc_ob.pdf>

57. Zákon č. 434/2006 Sb., *Zákon o přijetí Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci* [online]. c2011, poslední revize 12. 3. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=19559&FileName=06-z434&Rocnik=2006>>

58. Zákon č. 291/2009 Sb., *Zákon o Specializovaném trestním soudu a o změně a doplnění některých zákonů* [online]. c2011, poslední revize 12. 3. 2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=209109&FileName=zz2009-00291-0209109&Rocnik=2009>>

59. Zákon č. 25/2006 Sb., *Zákon o veřejných zakázkách* [online]. c2011, poslední revize 14. 3. 2011 [cit. 2011-03-14]. Dostupné na WWW:

<<http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/zakon-o-verejnom-obstaravani/>>

Právní úprava korupce - Slovinsko

60. Úřední věstník, č. 55/2008. *Trestní zákoník Slovinské republiky* [online]. c2011, poslední revize 3. 3. 2011 [cit. 2011-03-03]. Dostupné na WWW:

<<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20082296>>

61. Úřední věstník, č.85/2004. *Usnesení o předcházení korupčního jednání ve Slovinské republice* [online]. c2011, poslední revize 3. 3. 2011[cit. 2011-03-03]. Dostupné na WWW:

<<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200485&stevilka=3792>>

62. Úřední věstník, č. 2/2004. *Zákon o prevenci korupce* [online]. c2011, poslední revize 3. 3. 2011 [cit. 2011-03-03]. Dostupné na WWW:

<<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20042&stevilka=71>>

Seznam zkratek:

BPI	Index plátců úplatků
CPI	Index vnímání korupce
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DPH	Daň z přidané hodnoty
EBDR	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EU	Evropská unie
EUROPOL	Evropský policejní úřad
GBK	Globální barometr korupce
GfK	Growth from knowledge
GM	Governance Matters (Hodnocení kvality správy)
GRECO	Skupina států proti korupci
HDP	Hrubý domácí produkt
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NERV	Národní ekonomická rada vlády
OCTOPUS II.	Program Evropské Komise a Rady Evropy zaměřený na boj s korupcí v zemích východní a střední Evropy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PPS	Parita kupní síly
r_{xy}	Pearsonův korelační koeficient
Sb.	Sbírka zákonů
Sejm	Dolní komora polského parlamentu
TI	Transparency International
TIC	Transparency International Česká republika
TIS	Transparency International Slovensko
USA	Spojené státy americké
TOP09	Tradice, Odpovědnost, Prosperita (politická strana)
V5	Státy Visegrádské čtyřky + Slovinsko

WEF

Světové ekonomické fórum

WB

Světová banka

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB - TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2011

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu:

Starojická Lhota 101, 74101 Nový Jičín

Seznam příloh

Příloha č. 1 Výsledky indexu CPI za rok 2010

Výsledky indexu CPI za rok 2010								
Pořadí země	Země/území	CPI 2010 - hodnota	použité průzkumy	Standardní odchylka	Nejvyšší - nejnižší ohodnocení		90% interval věrohodnosti	
					Min	Max	Dolní hranice	Horní hranice
1	Dánsko	9,3	6	0,2	8,9	9,5	9,1	9,4
1	Nový Zéland	9,3	6	0,2	8,9	9,5	9,2	9,5
1	Singapur	9,3	9	0,2	8,9	9,5	9,2	9,4
4	Finsko	9,2	6	0,2	8,9	9,5	9,1	9,3
4	Švédsko	9,2	6	0,2	8,9	9,5	9,1	9,4
6	Kanada	8,9	6	0,3	8,4	9,2	8,7	9
7	Nizozemí	8,8	6	0,3	8,5	9,2	8,7	9
8	Austrálie	8,7	8	0,6	7,5	9,2	8,3	9
8	Švýcarsko	8,7	6	0,7	7,4	9,1	8,3	9,1
10	Norsko	8,6	6	0,7	7,4	9,3	8,1	9
11	Island	8,5	5	1,1	6,8	9,2	7,7	9,2
11	Lucembursko	8,5	5	0,6	7,4	9	8	8,9
13	Hongkong	8,4	8	0,5	7,4	8,9	8,1	8,7
14	Irsko	8	6	0,5	7,4	8,9	7,7	8,3
15	Rakousko	7,9	6	0,7	6,8	8,9	7,4	8,4
15	Německo	7,9	6	0,6	7,2	8,9	7,5	8,3
17	Barbados	7,8	4	0,9	6,8	8,9	7,1	8,5
17	Japonsko	7,8	8	0,6	6,8	8,8	7,5	8,2
19	Katar	7,7	7	1,6	4,5	9,2	6,6	8,6
20	Velká Británie	7,6	6	0,5	6,8	8,2	7,3	7,9
21	Chile	7,2	7	0,3	6,8	7,7	7	7,4
22	Belgie	7,1	6	0,2	6,8	7,4	6,9	7,2
22	Spojené státy	7,1	8	1,1	5,7	8,9	6,5	7,7
24	Uruguay	6,9	5	0,4	6,2	7,4	6,5	7,1
25	Francie	6,8	6	0,6	5,8	7,5	6,4	7,2
26	Estonsko	6,5	8	0,7	5,1	7,1	6,1	6,8
27	Slovinsko	6,4	8	0,9	5	7,4	5,9	6,8
28	Kypr	6,3	4	0,4	5,8	6,8	6	6,6
28	Spojené arabské emiráty	6,3	5	1,3	4,9	7,5	5,4	7,3
30	Izrael	6,1	6	0,7	5,1	7,2	5,7	6,6

30	Španělsko	6,1	6	0,6	5,3	6,8	5,7	6,5
32	Portugalsko	6	6	0,9	5	7,4	5,4	6,7
33	Botswana	5,8	6	0,6	5,2	6,8	5,4	6,2
33	Portoriko	5,8	4	0,7	5,2	6,8	5,3	6,4
33	Taiwan	5,8	9	0,7	5,1	7,1	5,5	6,2
36	Bhútán	5,7	4	0,7	5,1	6,6	5,1	6,2
37	Malta	5,6	3	0,3	5,3	5,8	5,3	5,8
38	Brunej	5,5	3	0,7	4,7	6,1	4,7	6,1
39	Korea (Jižní)	5,4	9	0,5	4,6	6	5,1	5,7
39	Mauricius	5,4	6	0,8	4,7	6,8	4,9	5,9
41	Kostarika	5,3	5	1	4,7	6,8	4,7	6
41	Omán	5,3	5	1,6	3,1	7,1	4,1	6,4
41	Polsko	5,3	8	0,4	4,7	5,8	5	5,5
44	Dominika	5,2	3	0,6	4,7	5,8	4,7	5,8
45	Kapverdy	5,1	4	1,3	3,4	6,6	4,1	6,1
46	Litva	5	8	1	3,4	6,8	4,4	5,5
46	Macao	5	3	1,4	3,4	5,8	3,4	5,8
48	Bahrajn	4,9	5	1,2	3,1	5,9	4,1	5,7
49	Seychely	4,8	3	1,9	3	6,8	3	6,8
50	Maďarsko	4,7	8	1,4	2,3	6,8	3,9	5,5
50	Jordánsko	4,7	7	1,3	3,1	6,1	4	5,5
50	Saudská Arábie	4,7	5	2	2,3	7,3	3,3	6
53	Česká republika	4,6	8	0,9	3,3	5,8	4,1	5,1
54	Kuvajt	4,5	5	1,8	2,7	7,4	3,3	5,9
54	Jižní Afrika	4,5	8	0,6	3,4	5,1	4,1	4,8
56	Malajsie	4,4	9	0,9	3,3	6,3	3,9	4,9
56	Namibie	4,4	6	0,8	3,3	5,1	3,9	4,9
56	Turecko	4,4	7	0,7	3,3	5,2	4	4,8
59	Lotyšsko	4,3	6	0,8	3,4	5,1	3,7	4,8
59	Slovensko	4,3	8	1	3,1	5,8	3,8	4,9
59	Tunisko	4,3	6	2	2,3	6,6	3	5,6
62	Chorvatsko	4,1	8	0,8	3,4	5,2	3,7	4,5
62	Makedonie	4,1	5	0,5	3,3	4,7	3,7	4,5
62	Ghana	4,1	7	1	2,7	5,1	3,4	4,7
62	Samoa	4,1	3	0,7	3,4	4,7	3,4	4,7
66	Rwanda	4	5	1,6	3	6,7	3,2	5,1
67	Itálie	3,9	6	0,7	3,3	5,1	3,5	4,4
68	Gruzie	3,8	7	1,4	2,1	5,7	3	4,7
69	Brazílie	3,7	7	0,9	2,7	5,6	3,2	4,3
69	Kuba	3,7	3	1,3	2,6	5,1	2,6	5,1
69	Černá hora	3,7	5	0,8	2,6	4,5	3,1	4,3
69	Rumunsko	3,7	8	0,8	2,4	4,9	3,3	4,2

73	Bulharsko	3,6	8	0,7	2,9	5,2	3,2	4
73	Salvador	3,6	5	0,3	3,3	3,9	3,4	3,8
73	Panama	3,6	5	0,7	3,1	4,7	3,2	4,1
73	Trinidad a Tobago	3,6	4	0,8	2,8	4,7	3	4,3
73	Vanuatu	3,6	3	1,9	2,3	5,8	2,3	5,8
78	Čína	3,5	9	0,9	2,3	5,5	3	4
78	Kolumbie	3,5	7	0,8	3,1	5,2	3,2	4
78	Řecko	3,5	6	0,6	2,9	4,5	3,1	3,9
78	Lesotho	3,5	6	1,2	2,4	5,8	2,8	4,4
78	Peru	3,5	7	0,2	3,3	3,7	3,4	3,6
78	Srbsko	3,5	6	0,6	2,7	4,5	3,1	3,9
78	Thajsko	3,5	9	0,7	2,2	4,4	3,2	3,9
85	Malawi	3,4	7	0,9	2,1	4,9	2,8	3,9
85	Maroko	3,4	6	0,8	2,3	4,7	2,9	3,9
87	Albánie	3,3	6	0,5	2,6	4,1	3	3,6
87	Indie	3,3	10	0,4	2,6	3,9	3	3,5
87	Jamajka	3,3	5	0,3	2,7	3,5	3	3,4
87	Libérie	3,3	4	0,8	2,6	4,3	2,7	3,9
91	Bosna a Hercegovina	3,2	7	0,6	2,3	3,9	2,8	3,5
91	Džibutsko	3,2	3	1,3	2,1	4,7	2,1	4,7
91	Gambie	3,2	5	1,7	1,7	5	1,9	4,4
91	Guatemala	3,2	5	0,3	2,6	3,5	3	3,4
91	Kiribati	3,2	3	1,3	2,3	4,7	2,3	4,7
91	Srí Lanka	3,2	7	0,6	2,3	4,1	2,9	3,6
91	Svazijsko	3,2	4	0,2	3	3,4	3,1	3,4
98	Burkina Faso	3,1	6	1	1,9	4,8	2,4	3,8
98	Egypt	3,1	6	0,4	2,5	3,5	2,9	3,4
98	Mexiko	3,1	7	0,3	2,7	3,6	2,9	3,3
101	Dominikánská republika	3	5	0,4	2,5	3,4	2,7	3,2
101	Svatý Tomáš a Princův ostrov	3	3	0,3	2,6	3,3	2,6	3,3
101	Tonga	3	3	0,3	2,6	3,3	2,6	3,3
101	Zambie	3	7	0,5	2,1	3,7	2,7	3,3
105	Alžírsko	2,9	6	0,4	2,3	3,4	2,6	3,2
105	Argentina	2,9	7	0,5	2,4	3,6	2,6	3,2
105	Kazachstán	2,9	8	1,3	1,4	5,1	2,2	3,7
105	Moldavsko	2,9	6	0,4	2,4	3,4	2,7	3,2
105	Senegal	2,9	7	0,4	2,1	3,4	2,6	3,1
110	Benin	2,8	6	0,8	1,7	3,7	2,3	3,3
110	Bolívie	2,8	6	0,5	2,1	3,3	2,5	3,1
110	Gabon	2,8	3	0,6	2,1	3,3	2,1	3,3

110	Indonésie	2,8	9	0,8	1,6	4	2,3	3,2
110	Kosovo	2,8	3	0,2	2,7	3,1	2,7	3,1
110	Šalomounovy ostrovy	2,8	3	0,5	2,3	3,4	2,3	3,4
116	Etiopie	2,7	7	0,4	2,1	3,3	2,4	2,9
116	Guyana	2,7	4	0,2	2,6	2,9	2,6	2,8
116	Mali	2,7	6	0,8	1,5	3,4	2,2	3,2
116	Mongolsko	2,7	6	0,5	2	3,4	2,4	3
116	Mosambik	2,7	7	0,5	2	3,3	2,4	3
116	Tanzánie	2,7	7	0,5	2,1	3,3	2,4	2,9
116	Vietnam	2,7	9	0,7	1,9	4	2,4	3,1
123	Arménie	2,6	7	0,2	2,3	2,9	2,5	2,8
123	Eritrea	2,6	4	1,4	1,7	4,7	1,7	3,7
123	Madagaskar	2,6	6	0,5	2	3,5	2,2	2,9
123	Niger	2,6	4	0,4	2,1	3,1	2,3	2,9
127	Bělorusko	2,5	3	0,5	2,1	3,1	2,1	3,1
127	Ekvádor	2,5	5	0,4	1,9	2,8	2,2	2,7
127	Libanon	2,5	4	0,6	1,9	3,3	2	2,9
127	Nikaragua	2,5	6	0,4	1,9	2,8	2,2	2,7
127	Sýrie	2,5	5	0,6	1,8	3,3	2,1	2,8
127	Timor-Leste	2,5	5	0,6	1,7	3,1	2,1	2,8
127	Uganda	2,5	7	0,6	1,9	3,5	2,1	2,9
134	Ázerbajdžán	2,4	7	0,5	2	3,3	2,1	2,7
134	Bangladéš	2,4	7	0,9	1,5	4	1,9	3
134	Honduras	2,4	6	0,4	1,9	3	2,2	2,7
134	Nigérie	2,4	7	0,4	2	3,3	2,2	2,7
134	Filipíny	2,4	9	0,5	1,8	3,4	2,1	2,7
134	Sierra Leone	2,4	5	0,4	1,9	2,7	2,1	2,6
134	Togo	2,4	4	0,7	1,7	3,4	1,8	3
134	Ukrajina	2,4	8	0,5	1,8	3,1	2,1	2,6
134	Zimbabwe	2,4	7	1	1,3	3,5	1,8	3
143	Maledivy	2,3	3	0,5	1,7	2,7	1,7	2,7
143	Mauretánie	2,3	6	0,6	1,7	3,4	1,9	2,7
143	Pákistán	2,3	7	0,5	1,8	3,3	2,1	2,6
146	Kamerun	2,2	7	0,4	1,9	3	2	2,4
146	Pobřeží slonoviny	2,2	7	0,5	1,8	3,3	1,9	2,5
146	Haiti	2,2	3	0,1	2,1	2,3	2,1	2,3
146	Írán	2,2	4	1	1,4	3,7	1,6	3,1
146	Libye	2,2	6	0,3	1,9	2,6	2	2,4
146	Nepál	2,2	6	0,5	1,8	2,9	1,9	2,5
146	Paraguay	2,2	5	0,5	1,7	2,7	1,9	2,5
146	Jemen	2,2	4	0,3	1,9	2,7	2	2,5
154	Kambodža	2,1	9	0,3	1,5	2,5	1,9	2,2

154	Středoafriická republika	2,1	4	0,2	1,9	2,5	2	2,3
154	Komory	2,1	3	0,5	1,7	2,6	1,7	2,6
154	Kongo (Brazzaville)	2,1	5	0,3	1,8	2,5	1,9	2,3
154	Guinea-Bissau	2,1	3	0	2	2,1	2	2,1
154	Keňa	2,1	7	0,3	1,8	2,7	2	2,3
154	Laos	2,1	4	0,6	1,5	2,9	1,6	2,6
154	Papua Nová Guinea	2,1	5	0,5	1,4	2,7	1,8	2,5
154	Rusko	2,1	8	0,4	1,4	2,6	1,9	2,3
154	Tádžikistán	2,1	7	0,7	1,4	3,3	1,7	2,5
164	Demokratická republika Kongo	2	4	0,3	1,7	2,5	1,7	2,3
164	Guinea	2	5	0,3	1,7	2,5	1,8	2,2
164	Kyrgyzstán	2	7	0,3	1,6	2,6	1,8	2,3
164	Venezuela	2	7	0,2	1,5	2,3	1,8	2,1
168	Angola	1,9	6	0,2	1,7	2,2	1,8	2
168	Rovníková Guinea	1,9	3	0,2	1,7	2,1	1,7	2,1
170	Burundi	1,8	6	0,3	1,4	2,3	1,6	2
171	Čad	1,7	6	0,2	1,5	2,1	1,6	1,9
172	Súdán	1,6	5	0,4	1,2	2,1	1,4	1,9
172	Turkmenistán	1,6	3	0,2	1,4	1,8	1,4	1,8
172	Uzbekistán	1,6	6	0,2	1,3	1,9	1,5	1,7
175	Irák	1,5	3	0,4	1,2	1,9	1,2	1,9
176	Afghánistán	1,4	4	0,3	1,1	1,7	1,2	1,6
176	Myanmar	1,4	3	0,5	0,9	1,9	0,9	1,9
178	Somálsko	1,1	3	0,3	0,9	1,4	0,9	1,4